БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

5-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 115 (1119)
10 ИЮНЬ
СЕШАНБА
1958 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Ер учинчи сунъий йўлдошининг ҳаракати тўғрисида

8 июнь эрталаб соат 6 га қадар учинчи сунъий йўлдош Ер атрофини 322 марта айланиб чиқди. Учирувчи ракета Ер атрофини сунъий йўлдошга қараганда бир ярим марта кўп айланиб чиқди.

Ҳаво очиқ, булутсиз бўлган вақтда учинчи сунъий йўлдошни ва учирувчи ракетани эрталаб кун чиқиш олдидан шимолий кенгликнинг 3 градусидан 24 градусигача бўлган масофада ва кечқурун кун ботганидан кейин жанубий кенгликнинг 36 градусидан 65 градусигача бўлган масофада оддий кўз билан ёки оптик асбоблар ёрдами билан кўриш мумкин. Мазкур кенгликлардаги масофаларнинг бирмунча шимолроғида ёки жануброғида бўлган районларда йўлдошни ва учирувчи ракетани уфққа нисбатан сал бурчакроқда визуаль кўриш мумкин. Совет Иттифоқининг жанубий районларида тахминан 13-15 июндан бошлаб эрталаб дурбин — оптик воситалар билан кузатиш мумкин бўлиб қолади. (ТАСС).

Ёш мутахассисларга кенг йўл

Олий мактабларда ўқув йили якунланаётир. Ҳадемай минглаб йигит-қизларимиз олий маълумотли мутахассис дипломини оладилар ва завод-фабрикаларга, колхоз-совхоз далаларига, илмий-текшириш муассасаларига ишга борадилар. Янги очилаётган қўриқ ерларда, навқирон шаҳарларда, шахта ва конларда, улкан қурилиш объектларида, турли корхона ва муассасаларда ёш инженер, геолог, техник, конструктор, агроном, қурувчиларни завқли меҳнат, порлоқ истиқбол, жўшқин ҳаёт кутмоқда. Мамлакатдаги юзлаб олий ўқув юртлари ҳар йили ўн мингларча юқори малакали мутахассислар тайёрлаб бермоқдалар. Эндиликда Совет Иттифоқи олий маълумотли мутахассис кадрлар тайёрлашда сон ва сифат жиҳатидан йирик капиталистик мамлакатлардан, шу жумладан АҚШ дан ҳам ўзиб кетди. Ўтган қирқ йил мобайнида тўрт миллионга яқин олий маълумотли мутахассис, шу жумладан, бир миллиондан ортиқроқ инженер етишиб чиқди. Совет халқи маданий революциянинг бу оламшумул-тарихий ғалабаси билан ҳақли равишда фахрланади.

Республикамиз пойтахти совет ҳокимияти йилларида мамлакатнинг йирик илм-фан марказига, олий маълумотли кадрлар тайёрлаш ўчоғига айланди. Ҳар йили пойтахт олий ўқув юртларини минглаб йигит-қизлар битириб чиқмоқда. Ўтган йилнинг ўзидаёқ Тошкент олий мактабларини 5677 киши битириб чиқиб, ҳаётга йўлланма олди. Уларнинг кўпи ҳозир ишлаб чиқаришда масъул вазифаларда муваффақият билан ишламоқдалар, социалистик давлатимизнинг куч-қудратини ошириш, коммунистик қурилиш соҳасида куч-ғайрат ва билимларини аямай меҳнат қилмоқдалар.

Областимиз колхоз-совхозларида, завод ва фабрикаларда, қурилиш объектларида фидокорона меҳнати, камтарлиги билан, ўз билимини, ишлаб чиқариш малакасини ошириш устида тинмай ишлаб, коллектив ҳурматига сазовор бўлган ёш мутахассислар жуда кўп. Яқиндагина Тошкент темир йўл транспорти инженерлари институтини битириб, Октябрь революцияси номли заводга ишга юборилган Тилла Мирхаитов цех мастери вазифасида муваффақият билан ишлаб, коллектив ўртасида катта обрў ва эътибор қозонди. Ҳозир у заводнинг энг катта тендер цехида цех бошлиғи ўринбосари бўлиб ишламоқда. Тошкент қишлоқ хўжалик институтини муваффақиятли тугатган Комилжон Азимов эса Янгийўл районидаги Ленин номли колхозда агрономлик қилаётир. Колхозда пахта ҳосилининг йил сайин оширишга ёш мутахассис ўз билими, куч ва ғайратини аямай фидокорона меҳнат қилмоқда. Колхоз пахтадан мўл ҳосил етиштираётир. Бошқа қишлоқ хўжалик илғорлари қаторида Комилжон юксак мукофотга — Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонини олишга сазовор бўлди.

Катта Оҳангарон қурилишида, Янгиер шаҳрида, Мирзачўл воҳасини ўзлаштиришда, Олтинтопган конларида ана шундай фидокорона меҳнат қилаётган меҳнатсевар, жонкуяр, қобилиятли ёшларни кўплаб учратиш мумкин.

Ҳозир мутахассисларни ўз ўрнини топиб жойлаштиришнинг энг масъулиятли даври. Шунинг учун ҳам олий ўқув юртларининг маъмуриятлари, партия ва совет ташкилотлари, корхоналарнинг раҳбарлари бу масалага алоҳида эътибор беришлари лозим.

Лекин ҳали мутахассисларни ўз ўрнига жойлаштириш масалаларида жиддий камчиликлар бор. Жумладан, Тошкент Совнархози корхоналарига 441 ёш мутахассисга ўрин бўлганлиги ҳолда 551 киши ажратилган. Совнархоз корхоналаридаги қуйиш цехларида ишловчи 10 инженерга ўрин бўлгани ҳолда 25 мутахассис ажратилган. Шунингдек, пахтани дастлабки ишлаш бўйича 32 мутахассис ўрнига 62 кишини жойлаштириш кўзда тутилган. Совнархоз системасида 4 геолог ортиқча бўлишига қарамай, яна 8 тоғ инженерини жойлаштириш талаб этилади. Кадрларни ўз ўрнига тўғри тақсимламаслик, уларни жойлаштиришда хатога йўл қўйиш умумий ишимизга катта зарар келтиради, ёш мутахассисларнинг сарсон бўлишига, ўз касбларини ташлаб бошқа соҳада ишлашларига мажбур бўлишга олиб келади. Айни вақтда Тошкент Совнархозидаги машинасозлик заводлари учун инженер-технологлар, тоғ-кон саноати учун инженер-экономистлар етишмайди. Бу соҳада Ўрта Осиё политехника институти қарздор бўлиб қолаётир.

Йўлланма олган ёш мутахассисларни ўз касбига, қобилиятига яраша иш билан таъминлашнинг ўзи кифоя эмас. Ҳали ишлаб чиқариш тажрибаси кам бўлган ёш мутахассисга очиқ кўнгиллик билан муносабатда бўлиш, уни ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, унга ўргатиш, айрим камчиликларини тезда тузатишга ёрдам бериш ҳар бир корхона маъмурияти, партия, комсомол, касаба союз ташкилотининг жонажон ишидир.

Шунга эришиш керакки, йўлланма олган ҳар бир ёш мутахассис ўз постида самарали ишласин. Шу билан бирга мутахассисларга зарур маданий-маиший шароитларни яратиб бериш, унинг эҳтиёжларидан хабардор бўлиб туриш, зарур бўлса уй-жой, ётоқхона билан таъминлаб, ғамхўрлик қилиб туриш лозим. Ваҳоланки, айрим ҳолларда ёш мутахассисларни ўстирмаслик, уларга меҳрибонлик билан қараш ўрнига доим дағал муомалада бўлиш каби зарарли кайфиятлар бор. Бунга тамомила барҳам бериш лозим. Ёш инженер, мастер, агрономларга, айниқса улар ишга тушган дастлабки вақтларда ғамхўрлик қилиш, меҳнатни ташкил қилиш, ишлаб чиқариш маҳоратини қунт билан ўргатиб бориш керак.

Олий ўқув юртлари олдида ҳам ўқув-тарбия ишлари савиясини кўтариш, ўтиладиган дарсларни ишлаб чиқариш процесслари билан узвий равишда боғлаш, студентларда меҳнатга муҳаббат ҳисларини кучайтиришдек муҳим вазифалар турибди. Лекин айрим ҳолларда олий мактабни тугаллаб корхонага борган студентлар мустақил ишда жуда қийналмоқдалар. Бунинг олдини олиш учун университет ва институтларда ишлаб чиқариш практикасини ўтказиш масаласига алоҳида эътибор бериш, студентларнинг мумкин қадар завод, фабрика, далалардаги ишларга кўпроқ, бевосита ва актив қатнашишини таъминлаш зарур.

Халқ хўжалигимизнинг турли соҳалари тез тараққий этиши муносабати билан турли янги мутахассисликларни эгаллаган кадрларга бўлган эҳтиёж ҳам ўсмоқда. Жумладан, МТС ларнинг қайта ташкил этилиши техникани мукаммал эгаллаган, юқори малакали, ишнинг кўзини биладиган қишлоқ хўжалик ходимларига, химия саноатининг гуллаб яшнаши эса полимерлар химияси соҳасида ишловчи кадрларга бўлган эҳтиёжни оширди. Пойтахт олий ўқув юртлари ана шундай кадрларни тарбиялаш ва тайёрлаш ишларини кенгайтиришлари лозим.

Олий маълумотли кадрлар етиштириш соҳасидаги муваффақиятларни мустаҳкамлайлик, етишаётган мутахассисларга ғамхўр ва меҳрибон бўлайлик, уларнинг бутун жўшқин куч ва ғайратини КПСС XX съезди белгилаб берган улуғвор программани амалга оширишга сафарбар этайлик!

Янгийўл район колхозчилари, механизаторлари ва қишлоқ хўжалик мутахассисларининг область пахтакорларига

МУРОЖААТИ

Янгийўл район колхозчилари, механизаторлари ва қишлоқ хўжалик мутахассислари пахтакорларнинг Москвада бўлиб ўтган Бутуниттифоқ кенгаши томонидан қўйилган вазифаларни амалга ошира бориб, бу йил Ватанга 38 минг тонна «оқ олтин» етказиб беришдек юксак мажбурият олдилар ва бу билан область меҳнаткашларининг 500 минг тонна ва бутун ўзбек халқининг 3 миллион тонна пахта етиштириш учун олиб бораётган ватанпарварлик курашига муносиб ҳисса қўшиш мақсадида фидокорона меҳнат қилаётирлар.

Бу мажбуриятни қабул қилар эканмиз, биз биринчи навбатда шуни ҳисобга олдикки, КПСС Марказий Комитети февраль Пленумининг «Колхоз тузумини янада ривожлантириш ва машина-трактор станцияларини қайта ташкил этиш тўғрисида»ги тарихий қарорининг амалга оширилиши туфайли колхозлар ер ва техниканинг эгаси бўлдилар, бунинг натижасида илгари фойдаланилмасдан ётган резервларни ишга солиб, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари единицасига сарф қилинадиган меҳнатни камайтириш учун катта имкониятлар вужудга келди. Партиямизнинг бу қарорига амал қилган райондаги ҳамма 9 колхоз МТСдан қарийб 7 миллион сўмлик 300 дан ортиқ трактор ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналарини сотиб олдилар. Шу хўжаликлардан 5 таси давлатдан сотиб олган трактор ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналари учун зарур пулни тўлаб бўлди. Қолган хўжаликлар эса сотиб олинган механизмларга шу йилнинг охиригача ҳақ тўлаб бўлади. Илгари МТС да хизмат қилган 500 тракторчи, механик ва ремонтчи ишчилар эндиликда колхоз аъзолари ҳисобланадилар.

Пахтакорлар бу йил об-ҳаво шароитининг ғоят ноқулай келишига қарамасдан, ниҳоятда активлик кўрсатиб ишладилар, механизаторлар билан ҳамкорликда меҳнат қилиб, ўтган йиллардагига қараганда барча пахта майдонларини экишга ўз вақтида тайёрлабгина қолмай, шу билан бирга минг гектардан ортиқ ерни қишлоқ хўжалик оборотига киритдилар. Шундан 800 гектарига чигит экилди.

Шу билан бирга чорвачиликни ҳам янада ривожлантириш ва унинг озиқа базасини мустаҳкамлашга ҳам катта аҳамият берилди. Ем-хашак учун мўлжалланган экинлар майдони ўтган йилдагига қараганда 230 гектар кенгайтирилди. Биз шу кунларда чорва молларини мўл-кўл ва ҳар хил турдаги ем-хашак билан таъминлаш учун курашаяпмиз. Ҳозирга қадар 12 минг тоннага яқин юқори сифатли хашак ва беда жамғариб қўйдик. Шунингдек, маккажўхоридан ҳам кўплаб силос бостиришга тайёргарлик кўрмоқдамиз. Пахта бизнинг асосий бойлигимиз ҳисобланади. Биз буни яхши тушунган ҳолда ўзимизнинг асосий кучларимизни пахтачиликни ривожлантиришга сафарбар қилмоқдамиз.

Биз бутун куч ва воситаларимизни ишга солиб, бу йилги баҳорнинг мураккаб шароитида чигит экишни уюшқоқлик билан ташкил эта олдик ва бу ишни қисқа муддатда 8-10 ишчи кунида тамомладик. Кўпгина майдонларда 15-17 майга қадар, яъни ўтган йилдагига қараганда бир неча кун илгари чигит текис ундириб олинди. Бу билан мўл ҳосил етиштиришга асосий замин тайёрладик. Бу йил 9 минг гектар, яъни 1957 йилдагига қараганда 3 марта кўп майдонга квадрат-уялаб чигит экилди. Бу механизациядан бирмунча унумли фойдаланиб, ғўзани икки томонлама ишлаш ва қўл меҳнатини кескин камайтириш имкониятини беради.

Мўл ҳосил етиштириш йўлида бирмунча ишларни амалга оширдик. Бироқ ҳозирги пайтда ғўза парвариши соҳасида қатор камчиликларга йўл қўяётганлигимизни қайд қилиб ўтмаслик мумкин эмас.

Майнинг иккинчи ярмида ёғингарчилик-намгарчилик кўп бўлди. Бунинг устига ана шу қийин шароитларда ғўза парвариши юзасидан барча зарур тадбирлар амалга оширилмади. Натижада ғўзанинг ривожланиши ўн ва ундан ортиқ кун кечикди.

Буларнинг ҳаммаси, албатта, бизни ташвишлантирмасдан қўймайди. Лекин ғўзанинг ривожланишидаги бу кечикишни тугатиш учун бизда барча имконият бор.

Гап шундаки, ғўза ривожланишдан кечикаётган бўлса ҳам, лекин унинг календарь ёши ривожланишидаги кечикишни тугатиш ғўзанинг шоналаши ва гуллашини тезлаштириш имкониятини беради. Ленин номли колхознинг 18 ва 24, Карл Маркс номли колхознинг 1, 2, 5, «Коммунизм» колхозининг 1, 4, Сталин номли колхознинг 5, 6, Свердлов номли колхознинг 1, 2, 3 ва бошқа далачилик бригадаларининг иш тажрибаси ана шуни кўрсатади. Бу бригадаларнинг аъзолари ғўза парвариши соҳасидаги ишларнинг ўз вақтида ва юқори сифатли ўтказилишини таъминлаётирлар, ғўзанинг ривожланиш соҳасидаги кечикишни асосан тугатдилар. Шунинг учун ҳам бу бригадаларнинг далаларидаги ғўзалар шоналаш даврига кирди.

Демак, илғорларнинг иш тажрибасидан кўриниб турибдики, ҳозирги пайтда рўй берган аҳволдан қутилиш мумкин.

Янгийўл район меҳнаткашлари номидан сўз бериб айтамизки, ғўза парвариши соҳасидаги ишларни бутун чоралар билан кучайтириб, барча моддий, техника ва ишчи ресурсларни сафарбар қилиб, бир ой давомида яъни 10 июндан то 10 июлгача ғўзанинг ривожланишидаги кечикишни батамом тугатамиз ва бу билан мўл ҳосил етиштириш юзасидан зиммамизга олинган социалистик мажбуриятимизнинг албатта бажарилишини таъминлаймиз.

Ғўза парвариши юзасидан биз қандай вазифаларни амалга оширишни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйдик?

Ҳозирги пайтда энг асосий вазифа дала ишлари суръатини ҳар тарафлама кучайтириб, шу ой ичида ғўзанинг ҳар иккала цикл парваришини тўла тугалланишини таъминлаш, ҳар бир цикл ғўза парваришини тугаллашни кўпи билан 15 кун ичида амалга ошириш керак.

Суғориш ғўза парвариши агротехникаси соҳасидаги энг муҳим тадбирлардан биридир. Кўпгина майдонлардаги ғўзаларни суғориш иши кечиктириб юборилганлиги муносабати билан ҳам ҳозирги пайтда суғориш иши катта аҳамиятга эгадир. Баҳорда ёғингарчилик кўп бўлганлиги туфайли тупроқ ўтириб зичлашиб қолди. Шунинг учун ҳам культивацияни ва кетмон чопиғини сифатли ўтказиш учун зарур шароит ҳозирлашда экин майдонларини суғориш катта аҳамиятга эга. Ниҳоят ҳозирги пайтда куннинг исиб кетганлиги муносабати билан ҳам суғориш ишларини кучайтириб юбориш зарур. Бироқ шунга қарамай, бизнинг районда шу кеча кундузда суғориш ишининг суръати ғоят паст. Ҳозирга қадар мавжуд экин майдонининг ярмидан ками суғорилди, холос.

Биз суғориш ишини қатъий табақалаштириб ўтказиш билан бу соҳадаги қолоқликни тугатишга қарор қилдик. Биз айрим карталарнинг қуриб қолиши ёки бостирилиб суғорилишига йўл қўймаймиз. Ғўзага унинг талабига қараб сув берамиз, бу ишни ғўза парвариши соҳасидаги бошқа ишлар билан тўғри боғлаб олиб борамиз.

Бунинг учун сувчиларнинг сонини максимал даражада кўпайтириш, кеча-кундуз суғориш учун махсус группалар ташкил қилишга қарор қилдик. Бу группаларнинг ишини ташкил қилиш учун правление аъзолари ва қишлоқ хўжалик мутахассисларидан махсус кишилар ажратилди.

Суғориш иши билан шуғулланадиган колхозчилар, айниқса тунги сменада ишловчиларнинг унумли ишлаши учун барча шароитлар яратилган — меҳнат кунлари ва унга ҳақ тўлашнинг табақалаштирилган нормалари белгиланган, иссиқ овқат ташкил қилинган. Шунингдек энг яхши сувчиларни рағбатлантириш мақсадида ҳар бир колхозда мукофот фонди ажратилган.

Биз вегетацион суғоришларнинг сифатига алоҳида аҳамият берамиз. Далалари текис, тупроғининг сув ўтказувчанлик хусусияти яхши бўлган, ғўза қатор оралари 50 сантиметр бўлган майдонларда суғориш қоида бўйича эгат оралаб ўтказилади. Тупроғи оғир, паст-баландликдан иборат бўлган майдонларда эса бутун вегетация даврида суғориш ҳар бир эгат бўйлаб ўтказилади.

Тупроқнинг бир текис намланиши ва бостириб суғорилишига йўл қўймаслик мақсадида биз ҳар 60-100 метр масофада ер шароити ва тупроқнинг хусусиятини ҳисобга олиб ўқ ариқлар очамиз.

Ғўзанинг икки томонлама культивация қилиш ишини юқори сифатли ўтказиш, техникадан унумли фойдаланилишини таъминлаш мақсадида биз бригадаларга марказлаштирилган ҳолда сув беришни тажриба қилиб кўрамиз. Сув юборишнинг бу системаси ҳамма ариқлардаги сувдан фойдаланиб, майдонлардаги ғўзаларни бир вақтда суғориш имкониятини беради.

Вегетация даврининг охирига қадар биз суғоришнинг сонини қатъий табақалаштириб, 4, 6 ва ундан кўп марта суғориш ўтказишни мўлжаллаяпмиз. Бунда тупроқ шароити ва сизот сувларининг чуқурлиги ҳисобга олинади.

Янгидан ўзлаштирилган ерларни суғориш ва эскидан фойдаланиб келинаётган далаларнинг сув билан таъминланишини яхшилаш учун биз қатор қўшимча тадбирларни белгилаб чиқдик. Бу тадбирлар районимиздаги барча сув ресурсларидан унумли фойдаланишга қаратилгандир. Шу мақсадда ариқлар ва тўғонларга 58 та насос ўрнатилаётир. Бу насослар 12 июндан кечиктирилмай ишга туширилади.

Ғўзанинг ривожланишини тезлаштириш ва ҳосил элементларининг кўпайишида озиқлантириш катта роль ўйнайди. **Биринчи озиқлантириш бизда асосан тугалланди. Ҳозир ғўзани иккинчи марта озиқлантириш иши қизитиб юборилган. Бу ишни ҳам 20 июндан кечикмасдан тўла тугаллаймиз.**

Иккинчи озиқлантириш даврида биз ерга маҳаллий ўғит аралаштирилган 30-40 килограмм азот соламиз. Айрим, турли сабаблар билан биринчи озиқлантириш даврида фосфор ўғити солинмай қолган далаларга эса 100-150 килограмм ўғит аралаштирилган суперфосфат солинади.

Маҳаллий ўғит мўл ҳосил етиштиришда муҳим роль ўйнашини ҳисобга олиб, биз планда белгиланганидан 30-40 процент кўп ўғит тайёрлаб, ундан ғўза парваришида фойдаланишга қарор қилдик. Бунинг учун фермалар, колхоз хонадонларидаги гўнгларни ташиб келтиришни ташкил этамиз. Ленин номли, Карл Маркс номли, Фрунзе номли ва бошқа бир қатор колхозлар эса яйловлардан қўй қийларини ташиб келтиришга киришдилар.

Бундан ташқари колхозларда фекалдан ҳам шарбат суви оқизиш йўли билан кенг фойдаланилади. Биз барча колхозларда махсус жиҳозланган бричка ва автомашиналар тайёрлаяпмиз. Шунингдек дала этакларида бу жуда фойдали маҳаллий ўғитни келтириб тўкиш учун махсус чуқурлар қазиляпти.

Биз бутун вегетация даврида асосий майдонларда ғўзани уч марта озиқлантиришни мўлжаллаяпмиз. Ғўзаси ривожланишдан бирмунча кечиккан айрим участкаларда эса ўсимлик тўрт марта озиқлантирилади. Барча майдонларга ўғит солишни 20 июлдан кечикмасдан тугаллаймиз.

Маълумки, суғориш ва озиқлантириш иши трактор, от культивацияси ва кетмон чопиғи билан узвий боғлаб олиб борилгандагина яхши натижа беради.

Биз тез-тез ёғингарчилик шароитида май ойида ўтказилган ишларимиз асосан маълум бир мақсадга — кўчатларни текис ундириб олиш, қатқалоқни юмшатиш, бегона ўтларни йўқотиш ва катта майдонларда ғўзанинг нормал ривожланишини таъминлаш учун зарур шароитлар яратишга қаратилган, деб ҳисоблаймиз.

Ғўза парвариши юзасидан қилинадиган асосий ишлар ҳақиқатда энди бошланаяпти.

Трактор культивацияси ўтказилаётганида биз ишнинг сифатини қатор ораларини максимал кенгликда юмшатилиши билан белгилаймиз. Қатор оралари 50 сантиметр бўлган майдонларда ғўза қатор оралари камида 35 сантиметргача, қатор оралари 60 сантиметр бўлган майдонларда эса ғўза қатор оралари камида 45 сантиметр юмшатилиши керак. Ғўзанинг нобуд бўлишига йўл қўймаслик учун культивация ўтказилаётган пайтда тракторнинг нормал тезликда юришига эришамиз.

Бизда трактор культивацияси, албатта, от культивацияси билан боғлаб олиб борилади. **Суғоришдан сўнг ер етилган жойларда биз от культиваторларидан фойдаланамиз. Бу билан айрим участкаларнинг қуриб қолишига йўл қўймаймиз ва барча далаларда юқори сифатли трактор культивацияси ўтказиш учун замин ҳозирлаймиз. Қатор ораларини ишлашни амалга ошириш соҳасидаги энг муҳим вазифалардан бири камида тўрт марта кўндалангига ва 5-6 марта узунасига культивация ўтказишдир деб ҳисоблаймиз. Қолоқ участкаларда эса теримни бошлаш олдидан қўшимча равишда икки томонга қаратиб 1-1,5 марта культивация ўтказамиз.** Ёғингарчилик кўп бўлган бу йилги шароитда тупроқ зичлашиб бегона ўтлар кўпайди. Шунинг учун ҳам ғўзанинг нормал ривожланишини таъминлашда чуқур культивация ва кетмон чопиғи ўтказиш алоҳида аҳамиятга эгадир. **Кузда шудгор қилиниб, баронадан сўнг эрта муддатларда чигит экилган, шунингдек ғўзаси бир томонлама ишланадиган майдонларда чуқур кетмон чопиғи ва чуқур культивация ўтказиш айниқса зарур деб ҳисоблаймиз.**

Бутун вегетация даврида ёввойи ўтлар билан кўплаб зарарланган майдонлар, шунингдек тупроғи оғир бўлган далалар ҳамда оддий усулда экилган жойларда 2-3 марта тўла ва юқори сифатли кетмон чопиғи ўтказамиз.

Ҳозирги кундаги энг муҳим вазифалардан бири барча майдонларда бегона ўтларни бутунлай йўқотиш ва уларнинг бундан кейин ҳам ўсиб чиқиб, ғўзани қисиб қўйишига йўл қўймасликдан иборат.

Ғўза парвариши соҳасидаги барча ишларни муваффақиятли ўтказиш учун биз баҳордаёқ ҳар бир далачилик бригадасига чопиқ тракторлари ва от культиваторларини бириктириб қўйган эдик. Бу барча ишларни ўз вақтида ўтказишни таъминлайди ва механизаторлар ҳамда колхозчиларнинг мўл ҳосил етиштириш ва уни сақлаб қолишдаги масъулиятини оширади.

Кўчатларнинг нормал қалинликда бўлиши мўл ҳосил етиштириш йўлидаги муҳим факторлардан биридир. **Биз ўз олдимизга район бўйича ҳар гектар ерда 80-100 минг туп кўчат бўлиши ва унинг сақлаб қолинишини вазифа қилиб қўйдик. Бунинг учун ҳозир, ягоналашни тугаллагач, белгиланган қалинликдаги кўчатларга эга бўлган барча далалар бригадир, тракторчи ва сувчиларга акт қилиб берилади. Улар ғўза парваришининг то сўнгги кунига қадар бу кўчатларнинг сақланиб қолиши учун жавоб берадилар.** Бу тадбирнинг бажарилишини контроллик қилиб бориш колхозларнинг правлениелари ва колхозларнинг агрономлари зиммасига юклатилган. Улар бутун ёз давомида ҳар бир участка ва ҳар бир бригадада кўчатларнинг сақланишини текшириб боришлари керак.

Бу йил ҳар хил турдаги қишлоқ хўжалик зараркунандалари кўплаб тарқалди. Бу зараркунандаларга қарши курашишни сал бўлса ҳам кечиктириш ҳосилга анча путур етказиши мумкин. **Мана шунинг учун ҳам биз бутун вегетация даврида қишлоқ хўжалик зараркунандаларининг пайдо бўлишини қатъий кузатиб бориш ва уларни қириб ташлашни кечиктириб бўлмайдиган энг муҳим тадбир деб ҳисоблаймиз.**

Шу кунларда пахтакор хўжаликлар авиациядан кенг фойдаланиб, трактор ва қўл аппаратларини ишга солиб, шира билан зарарланган майдонларга дори сепишни тугалламоқдалар. Бироқ, бу иш тугаллангандан кейин ҳам биз қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашишни сусайтирмаймиз. Негаки, ҳозир қатор далаларда ўргумчаккана ва бошқа қишлоқ хўжалик зараркунандаларининг пайдо бўлганлиги аниқланди. Бу зараркунандаларнинг тарқалиб кетишига йўл қўймаслик учун 15 июнга қадар трактор чанглагичлари-пуркагичлари ёрдами билан йўл ёқалари, ариқ чеккалари, карта четларини иккинчи мартаба дорилаб чиқишни планлаштирдик.

Ҳозир агрономлар, колхоз химизаторлари, далачилик бригадаларининг бошлиқлари ва барча колхозчилар пахта далаларида қишлоқ хўжалик зараркунандаларининг пайдо бўлишини доимий контролликдан ўтказиб бормоқдалар. Ҳашарот тушган карталар дарҳол дорилаб чиқилмоқда. Бу ишда биз фақатгина колхоз эга бўлган кураш воситаларидан фойдаланиб қолмасдан, авиациядан ҳам кенг фойдаланамиз. Қишлоқ хўжалик зараркунандалари тушган майдонларга заҳарли химикат моддалари аралашмасидан иборат дори сепилади. Бу дори ширани ҳам, ўргумчакканани ҳам бир йўла қириб ташлайди.

Биз ғўзанинг ривожланишидаги кечикишни тугатишга қаратилган тадбирларнинг муваффақиятли амалга ошиши биринчи навбатда қўлимиздаги — колхозлар эга бўлган бой техникадан тўла ва унумли фойдаланишга, меҳнатни яхши ташкил этишга боғлиқ эканини яхши биламиз. Район механизаторлари техникадан имконияти борича унумли фойдаланиш, техника қаровини яхши ташкил қилиш ва машиналарнинг бекор туриб қолишига йўл қўймаслик мажбуриятини оладилар. Ҳар бир универсалчи кундалик культивация нормасини 1,2-1,5 ҳиссадан кам бажармасликка қарор қилди.

Белгиланган тадбирларнинг амалга оширилиши учун район колхозлари ғўза парвариши ишига меҳнатга яроқли колхозчиларнинг 80 процентга яқинини сафарбар қиладилар. **Мўл ҳосил етиштиришнинг асосий шартларидан бири ҳисобланган ишнинг сифатига алоҳида аҳамият берилади.**

Пахтакорларнинг Бутуниттифоқ кенгаши пахта йиғим-теримини тўла механизациялаштиришни бизнинг олдимизга энг асосий вазифалардан бири қилиб қўйди.

Эътироф қилиш керакки, бизда бу муҳим масалага ҳозирга қадар етарли эътибор берилмасдан келинди. Ҳозирга қадар пахтаси машина билан терилиши лозим бўлган далаларни белгилаб чиқиш тугалланмаган, шунингдек техника ва кадрлар тайёр эмас. Биз буни нотўғри деб ҳисоблаймиз ва яқин кунлар ичида пахтаси машина билан териладиган далаларни белгилаб чиқишни тугаллаймиз. Бу далаларда пахтани машинада териб олиш учун мослаб комплекс агротехника тадбирларини амалга оширамиз, шунингдек пахта териш машиналарини мавсумга тайёрлашни қизитиб юборамиз ва кадрларнинг ўқувини ташкил этамиз.

Биз пахтани машинада териш юзасидан олган мажбуриятимизнинг сўзсиз бажарилишига эришиш учун барча тадбирларни амалга оширамиз.

Зарур маданий маиший шароитларни яратиб бериш колхозчилар ва механизаторларнинг юқори унум билан ва сифатли ишлашларини таъминлашда ҳал қилувчи факторлардан бири эканлигини ҳисобга олиб, биз ўз олдимизга дала шийпонларида яслилар ва болалар боғчаларини ташкил қилиш ва уларни яхши жиҳозлашни вазифа қилиб қўйдик. Шунингдек, ёз даврида болалар муассасалари учун энг яхши бинолар ва боғлар ажратилади; ҳар бир далачилик бригадасининг шийпонида иссиқ овқат ташкил қилиниб, колхозчиларнинг маданий дам олишлари учун энг яхши шароитлар яратиб берилади.

Ҳар бир бригада ўзининг яхши жиҳозланган шийпонига эга бўлиши керак. Биз бу вазифани яқин кунлар ичида амалга оширамиз.

Колхозчилар ва механизаторларнинг моддий манфаатдорлигини таъминлашга катта аҳамият бериб, биз уларнинг ишлаган меҳнат кунлари ҳисобидан ўз вақтида пул ва натура авансларини бериб туришни зарур деб ҳисоблаймиз.

Бизнинг районимиздаги барча далачилик бригадаларида хўжалик ҳисоботи принципи жорий қилинган. Бу қишлоқ хўжалик маҳсулотлари таннархини камайтириш, маҳсулот ишлаб чиқаришга бўладиган меҳнатни камайтириш имкониятини беради. Шунингдек колхозчилар ва механизаторларнинг моддий манфаатдорлигини оширади.

Бу йилги шароитда қишлоқ хўжалик мутахассислари зиммасига ҳам ҳосилнинг тақдири юзасидан катта масъулиятлар юклатилган. Буни яхши тушунган район қишлоқ хўжалик мутахассислари барча агротехника тадбирларининг амалга оширилиши устидан, айниқса дала ишларининг сифатли бажарилиши устидан контролни кучайтирмоқдалар. Иш сифати талабга жавоб бермайдиган далалар аниқланган тақдирда, камчиликни тезда тугатиш учун зарур чоралар кўрилади, бракка йўл қўйган кишилар эса моддий жавобгарликка тортиладилар.

Бу тадбирларни амалга ошира бориб биз ўзимизнинг асосий мақсадларимиз деб қуйидагиларни ҳисоблаймиз:

биринчидан, ғўзани ёппасига гулга киргунига қадар — июлнинг биринчи декадасидан кечиктирмасдан ғўзанинг ўсиши ва ривожланишидаги кечикишни тугатишга эришиш;

иккинчидан, кўсакларнинг ўз вақтида пишиб етилиши ва 1 октябрга қадар давлатга мажбуриятга нисбатан камида 40-45 процент пахта топшириш учун ҳосилнинг асосий қисмини эрта муддатларда пишиб етишига эришиш.

Биз областимизнинг барча колхозчилари, совхоз ишчилари, МТС, РТС ларнинг ишчилари, механизаторлар ва қишлоқ хўжалиги мутахассисларини бизнинг тадбирларимизни қўллаб-қувватлашга ва ҳар бир колхознинг ва совхознинг конкрет шароитини ҳисобга олган ҳолда, бу тадбирларни ўз пахта далаларида қўллашларига чақирамиз.

Дала ишлари суръатини 2-3 баробар кучайтириб, ғўзанинг ривожланишидаги кечикишни бир ой ичида тугатишга, Москвада берган сўзимизнинг устидан чиқишга эришайлик. Бу бизнинг ватанпарварлик бурчимиздир.

БУ МУРОЖААТ ЯНГИЙЎЛ РАЙОН КОЛХОЗЧИЛАРИ, МЕХАНИЗАТОРЛАРИ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МУТАХАССИСЛАРИНИНГ ЙИҒИЛИШЛАРИДА МУҲОКАМА ҚИЛИНГАН ВА ҚАБУЛ ЭТИЛГАН.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг делегацияси Москвага қайтиб келди

Болгария Коммунистик партиясининг VII съездига борган Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг Биринчи Секретари ўртоқ Н. С. Хрушчев бошчилигидаги делегацияси шу йил 9 июнда «ТУ-104» самолётида Софиядан Москвага қайтиб келди. Делегация составида ўртоқ З. Т. Сердюк — КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, Молдавия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, ўртоқ Л. Н. Ефремов — КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, КПСС Курск область комитетининг биринчи секретари, ўртоқ Ю. В. Андропов, — КПСС Марказий Комитетининг Бўлим мудири бор.

Внуково аэродромида делегацияни А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Муҳитдинов, Е. А. Фурцева, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов ўртоқлар, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари А. Ф. Засядько, И. И. Кузьмин, Д. Ф. Устинов, КПСС Марказий Комитетининг аъзолари, СССР министрлари, СССР Министрлар Совети Давлат комитетларининг раислари, КПСС Марказий Комитети бўлимларининг мудирлари ҳамда бошқа партия ва давлат ходимлари кутиб олдилар.

СССР Олий Совети Президиумида

СССР Олий Советининг Президиуми СССР Министрлар Советининг тақдимига мувофиқ СССР химия саноати министрлигини СССР Министрлар Советининг Давлат химия комитети қилиб қайта ташкил этди.

ЁШ МУТАХАССИСЛАР—ИШЛАБ ЧИҚАРИШГА!

Шарафли меҳнат, порлоқ истиқбол сари

Мирзачўлга келинглар!

Бутун Мирзачўлнинг катта водисида нақадар улуғвор ишлар олиб борилаётганлигини ҳамма билади. Сирдарё бўйларидан тортиб то Туркистон тизма тоғларигача, Қизилқум саҳросидан Бекобод пахтазорларига қадар бўлган массивларда халқимизнинг бойлиги — «оқ олтин» етиштирилмоқда. Ҳозир бу ердаги йирик колхоз ва совхозлар ҳар гектар ердан 35-40 центнердан ҳосил олаётирлар. Бу Мирзачўлда меҳнат қилаётганларнинг бойлигидир.

Мирзачўлнинг марказида Янгиер шаҳри қад кўтараётир. Бу ерда мингларча ёшлар каналлар қазишда, йўллар ва уй-жой бинолари қуришда, саноат корхоналарини вужудга келтиришда зўр ғайрат кўрсатмоқдалар. Ҳозир республикамизнинг энг кенжа шаҳри бўлган Янгиерда ўнлаб маданий-маиший муассасалар, кинотеатр ва клублар ёшларнинг ихтиёридадир. КПСС Марказий Комитети ҳамда СССР Министрлар Советининг Чақириғига жавобан Мирзачўл водисига кўчиб келаётганлар учун жуда кўп уй-жой бинолари қурилаётир. Янги ташкил этилаётган йирик совхозларда ҳам бинокорлик ишлари авжида.

Мирзачўл яқин йиллар ичида мамлакатимизнинг энг йирик пахта базасига айлантирилади.

Маълумки, яқин 3-4 йил ичида биргина Мирзачўлнинг Ўзбекистон қисмида ўнларча совхоз ҳамда йирик пахта тозалаш заводлари қурилади. Бундай катта ишларни қисқа муддатларда бажариш учун жуда кўп мутахассис кадрлар керак бўлади. Республикамизнинг ҳамда Иттифоқимизнинг бошқа шаҳарларида олий мактабларни тугатиб, Мирзачўлга йўлланма олиб келаётган мутахассис кадрлар оз эмас. Ҳозир Мирзачўл массивида олиб борилаётган катта қурилишларда 800 га яқин инженер-техник ходим ишлаётир. Шуниси қувонарлики, буларнинг ярмидан кўпроғи ёшлардир. «Янгиерводстрой» трестининг қурилиш-монтаж бошқармаларида моҳирлик билан командирлик қилаётган инженер-ирригаторлардан Қаландар Матчанов, Усмон Алимбоев, Валя Власова ва бошқа ўнлаб ёш мутахассисларни ҳамма танийди. Улар мураккаб ишпостларда фидокорона меҳнат қилиб, ўз малакаларини чуқурлаштираётирлар.

Биз республикамиз олий ўқув юртларини тугаллаётган ёш мутахассисларга мурожаат қилиб, чин кўнгилдан Мирзачўлимизга келинг, деймиз. Уларни бу ерда қайноқ ҳаёт, нурли истиқбол, ижодий ва қувончли меҳнат кутмоқда.

Х. ҲАКИМОВ,
«Главголодностепстрой» Бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари.

Суратда: олий ўқув юртларини битирган ёш мутахассисларнинг бир группаси (чапдан): Тошкент Қишлоқ хўжалиги институтининг ўрмон хўжалиги факультетини битирган **А. Мавжудов,** Тошкент Тўқимачилик институти толали материалларни дастлабки ишлаш факультетини тамомлаган **И. Зокиров,** шу институтнинг технология факультетида таълим олган **М. Алимова,** Ўрта Осиё Давлат университети химия факультетини тугатаётган **Ў. Мусаев,** Тошкент Давлат медицина институти даволаш факультетини тамомлаб врачлик малакасига эга бўлган **Х. Абдуллаева, О. Турсунхўжаева,** Қишлоқ хўжалиги институтини тугатиб, ўрмон хўжалиги инженери мутахассислигини эгаллаган **А. Талабоев** ўртоқлар. **В. Салов** фотоси.

Ёш рационализаторлар

Заводимиз ёш бўлишига қарамасдан мутахассис кадрлар тайёрлаш, тарбиялаш, уларни камолга етказиш соҳасида бирмунча ишлар қилди. Яқин вақтларгача заводимиз цехларига, участкаларига асосан махсус техник билимга эга бўлмаган практик кадрлар раҳбарлик қилиб келар эди. Ҳозир эса инженер ёки техник дипломига эга бўлмаган мастер ё бригадирни топиш қийин. Заводимизда 61 инженер ва 177 техник ишлаб турибди. Улар чигит экиш, чанглагич ва пуркагич машиналар конструкцияларини яхшилаш, ишлаб чиқаришни яхши ташкил этиш, илғор технологияни жорий қилиш соҳасида кўпгина қимматли таклифлар киритдилар.

Ёш инженер-конструктор А. Аванесов чигит сеялкаси трубасини швелер билан алмаштириш ҳақида рационализаторлик таклифи киритди. Бу таклиф бир йилига 127 минг сўмлик давлат маблағини тежаш имконини беради. Технолог И. Репа киритган рационализаторлик таклифи 100 минг сўмдан ортиқроқ фойда келтиради.

Заводга келган ёш мутахассислар тезда ишлаб чиқариш процессларини ўрганиб олиб, мавжуд камчиликларни ўз вақтида тугатиш чораларини кўрмоқдалар. Тошкент Политехника институтини битириб келган ёш инженер Ю. Лебедев 1-механика цехига мастер қилиб тайинланди. Илгарилари бу цехда олмас бўлмаганлиги учун силлиқлаш станоклари кўпинча тўхтаб турарди. Мастер Лебедовнинг рационализаторлик таклифи билан олмас ўрнига махсус қора карборунд тошини керамик моддаларга аралаштириб ишлатила бошлади. Бунинг натижасида қиммат баҳо олмасдан фойдаланиш эҳтиёжи қолмади, станоклар ҳам тўхтамайдиган бўлди. Технолог В. Боровских ОУН-4-6 машинаси қисмларини такомиллаштирганлиги учун авторлик гувоҳномаси олди.

Кўпгина ёш мутахассислар ўз билимларини тинмай оширмоқдалар. Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиётганлар сони йилдан-йилга ошмоқда. Бу йил олий мактаб диплом оладиган кадрлар ҳам оз эмас. Кўпгина инженерлар марксизм-ленинизм кечки университетида ўқимоқдалар.

Ёш мутахассисларга заводимизда маданий-маиший шароитлар яратиб берилган. Улар уй-жой, ётоқхона билан таъминланган. Ёш инженер ва техниклар ўз билимлари, тажрибаларини тобора бойитиб, завод ишлаб чиқариш планини бажаришга катта ҳисса қўшмоқдалар.

К. ФИНАНСОВ,
«Узбексельмаш» заводи партия комитети секретарининг ўринбосари.

Ўсаётган инженер

Тўхтамурод ишчанлиги, ўз мутахассислигига оид барча масалаларга қизиқиб қараши, билмаганини тортинмай сўраб олиши, топшириқларни ўз муддатида бажариш учун астойдил ҳаракат қилиши, меҳнатсеварлиги, камтарлиги билан Иван Даниловичга ёқиб қолди. Иван Даниловичнинг Тўхтамурод билан кўпинча бирга бўладиган, у билан дилкашлик қиладиган, кези келса самимий маслаҳати билан унга ёрдам берадиган отахон ва устоздек меҳрибон бўлиши ҳам шундан.

Бир куни Иван Данилович бошқарманинг ускуналар бўлимига келганида Тўхтамуроднинг турли қоғозларга кўмилиб, алла нарсаларни ёзаётганини кўрди.

— Анатолий (Тўхтамуродни шундай деб чақирар эдилар), қачонгача қоғозбозлик билан машғул бўлиб ўтирасан. Ўз касбингга, билимингга яраша иш бошқармада қуриб қолибдими? — деб койинди.

— Гап бундай: қоғозбозликни қўй. Инженерлик дипломинг бўлса, билимингга ҳамма ҳавас қилсаю, сен бу ерда қоғозбозлик қилиб ўтирсанг, бу ярашмайди сенга. Сенинг ўрнинг ишлаб чиқариш майдонида.

— Тўғри айтасиз устоз, ўзим ҳам шуни кўпдан бери ўйлаб юрардим.

Бу суҳбатдан бир неча кун ўтгач, Тўхтамурод Иван Данилович Лукаш бошчилик қилаётган 1-участкада мастер бўлиб ишлай бошлади. Дастлабки вақтларда у бир оз қийналди. Лекин коллективнинг ёрдами, устознинг кўмаги билан секин-аста мастерликнинг сирларини ўрганиб борди. У монтажчиларни зарур механизм ва материаллар билан таъминлашни, уларнинг унумли ишлаши учун барча шароитларни яратиб беришни асосий вазифа қилиб олди.

Оҳангарон шаҳридаги «Шахтаспецмонтаж». бошқармаси янги участка ташкил қилди. Бошқарма маъмурияти бу монтажчилар участкасига ёш мутахассис Тўхтамурод Иброҳимовни раҳбар қилиб тайинлади. Ёш инженер бир йилчадан бери шу участкага бошчилик қилиб катта ютуқларни қўлга киритди.

Участка 1958 йилнинг дастлабки ойлариданоқ ишлаб чиқариш планини 120-150 процентдан бажариб, илғорлар сафига ўтиб олди.

Ўрта Осиё политехника институтини битириб, Оҳангаронга келган инженер Т. Иброҳимов билимини, куч-қувватини халқ хўжалигини янада юксалтириш ишига бағишлаётган ватанпарвар, меҳнатсевар комсомол ёшларимизнинг биридир.

М. МИРҲАМЕДОВ.

Суратда: Участка бошлиғи **Т. Иброҳимов** (ўнгда) янги қурилаётган асфальт-битум заводи агрегатларини монтаж қилиш ишлари сифатини текширмоқда. Чапда монтажчилар бригадасининг бошлиғи ўртоқ **Ф. Мильниченко.**

Ҳ. Раҳимов фотоси.

Орзумга етаман

Ўрта мактабда ўқиб юрган пайтларимдаёқ химия фанининг «мўъжизаларидан» ҳайратланардим. Оддий газдан каучук олиш, ғўзапоядан спирт тайёрлаш сингари ишлар мени қизиқтириб, химик бўлишга ундар эди. Шунинг учун ҳам В. И. Ленин номидаги Ўрта Осиё Давлат университетининг химия факультетига ўқишга кирдим. Бу йил химия факультетини тамомлаб, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг химия институти лабораторияларидан бирига йўлланма олдим.

КПСС Марказий Комитетининг май Пленуми химия саноатини янада ривожлантириш, айниқса синтетик ва полимер моддалардан кенг фойдаланишдек муҳим масалани қўйди. Мен республикамизнинг йирик олимлари кўмагида полимерлар соҳасида иш олиб бораман. Чунки республикамизда синтетик ва полимер моддалар хомашёси жуда кўп бўлиб, улардан янги-янги маҳсулотлар тайёрлаш химикларимизнинг муҳим вазифасидир.

Мен ҳам химик бўлишни орзу қилар эдим. Бугун шу орзумнинг рўёбга чиқиши арафасида турибман.

Ў. МУСАЕВ.

Истиқболли мутахассислар

Сталин номли Тошкент тўқимачилик комбинати фабрикаларида ишлаётган инженер-техник ходимлар сони йилдан-йилга кўпаймоқда. Ҳозир комбинатимизда 209 олий маълумотли ва 230 ўрта махсус маълумотли мутахассис ишлаб турибди. Комбинат маъмурияти, партия, комсомол ва касаба союз ташкилотлари ёш мутахассисларнинг ўсишига, ижодий камолатга етишига доимо ғамхўрлик қилиб келмоқдалар.

Кейинги вақтларда ёш мутахассислардан 56 киши мастерлик даражасига кўтарилди, 14 ёш мутахассис цех ва бўлим бошлиқлари бўлиб тайинланди. Шу жумладан, А. Ҳайитметов 1-тўқув фабрикаси 2-цехининг бошлиғи, Т. Маҳмудов 3-йигирув фабрикаси тараш цехининг бошлиғи, Н. Бакаев 2-тўқув фабрикаси титиш ва тараш цехининг бошлиғи. О. Нормуҳамедов ип фабрикаси механика устахоналарининг бошлиғи, А. Зуфархўжаев 2-йигирув фабрикаси титиш цехининг бошлиғи, Н. Дўсмуҳамедов 1-йигирув-тўқув фабрикасининг инженер конструктори бўлиб ишламоқдалар. 3-фабрика титиш цехининг бошлиғи вазифасида ишлаган Маҳмуд Хўжаев эса Ўзбекистон Госпланига ишга кўчирилди.

Олий ўқув юртларидан эндигина комбинатга келган ёш мутахассислар дастлаб ўз билимларини ишлаб чиқаришда қўлланишда бирмунча қийинчиликларга учрайдилар. Улар меҳнатни тўғри ташкил қилиш, ишчилардан ўз ўрнида фойдаланиш, ишлаб чиқариш технологиясининг нозик томонларини билишда етарли тажрибага эга бўлмайдилар. Шунда кўп йиллардан бери ишлаётган цех бошлиқлари, мастерлар, мастер ёрдамчилари, моҳир тўқувчи ва йигирувчилар ўзларининг бой тажрибалари билан ёш мутахассисларга ёрдамлашадилар, улар билан ўртоқлашадилар, фойдали маслаҳатлар берадилар.

Ўтган йили тўқимачилик институтини тугатиб, инженер-механик дипломини олган Ҳамид Музаффаров комбинатимизнинг механика заводига ишга юборилди. Унга 23 йилдан бери ишлаб келаётган 7-разрядли моҳир моделчи ўртоқ Я. Роголев ўзининг бой тажрибасини ўргатди. Кекса ишчи ёш мутахассисга моделларни тайёрлаш технологиясини, формовкани, ажратиш ва йиғиш йўлларини қунт билан тушунтириб борди. Ҳозир Музаффаров бу касбни пухта эгаллаган уста моделчилардан ҳисобланади. Яқинда уни қуюв цехига ўтказишди. Музаффаров бу ерда форма учун стерженлар тайёрлашни ўрганди, рангли ва пўлат металларни эритиб, уларни форма — қуйиш, вагранкага шихта тайёрлаш каби мураккаб процессларни ўзлаштириб олди.

Ёш инженер Туйғуной Абдураззоқова ҳам ўсиб келаётган умидли мутахассислардандир. У, фабрика комсомол комитети секретари ўринбосари вазифасини бажариб, смена мастери бўлиб ишламоқда. Туйғуной ВЛКСМ XIII съездига делегат бўлиб иштирок этди.

Комбинатимизда бундай умидли, ишчан ва қобилиятли мутахассислар жуда кўп. Уларнинг сони йилдан-йилга ошиб бормоқда.

Р. ИБРОҲИМОВ,
«Сталинчилар овози» газетасининг масъул секретари.

Ишончни оқлайман

Мен яқинда Москвада бўлиб ўтган ВЛКСМ XIII съезди материалларини ва ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг съездда сўзлаган нутқини диққат билан ўқиб чиқдим. Бу материалларда биз ёш мутахассислар олдига катта вазифалар қўйилганлигини, жонажон партиямиз биздан жуда кўп нарса кутаётганлигини яна бир марта чуқур англадим. Шунинг учун ҳам Тошкент қишлоқ хўжалик институтини тугатишим биланоқ областимизнинг районларидан бирига бориб ишлашга қатъий қарор бердим. Мен Бўстонлиқ район лесхозига ишга юборилишимни эшитиб жуда ҳам қувондим. Чунки 600 хилдан ортиқ дарахт ва ўсимликларга эга бўлган гўзал бир районда ишлаш ўрмон хўжалиги инженери учун жуда мароқлидир. Мен областимизнинг энг хушманзара ва сердарахт жойларидан бўлган Бўстонлиқдаги дарахтларнинг навларини кўпайтириш, у ерда маданий, сифатли ёғоч ва соя берадиган дарахтларни кўпайтиришдек муҳим ишга ўз ҳиссамни қўшиб, институт маъмуриятининг ишончини оқлайман.

А. МАВЖУДОВ.

Уста кимёгар

Сотиболди студентлик чоғидаёқ заводда практик машғулотлар ўтказиб юрар экан, лак, алиф, эмаль каби материалларни тайёрлашда аҳоли истеъмол қиладиган ўсимлик ёғлари ва бошқа маҳсулотларнинг жуда кўп миқдорда сарфланишини кўриб, халқ истеъмол қилмайдиган моддалардан фойдаланиш чоралари йўқмикан, деб мулоҳаза юритарди.

Сотиболдининг «Тошкент лак-бўёқ заводида янги лак мастер цехининг қайта қурилиши» деган темада диплом иши ёзиши ҳам бечиз эмас. У ўзининг диплом ишида алифни тайёрлашда синтетик моддалардан, масалан нефтни қайта ишлаш натижасида олинадиган миланаф ва бошқа моддалардан фойдаланиш масалаларига катта эътибор берди.

Шундан сал ўтгач, Сотиболди Юсупов Ўрта Осиё политехника институтининг химия технология факультетини тамомлаб чиқди. У севган касби кимёгарлик вазифасида ишлашга орзуманд эди. Шунинг учун ҳам У Тошкент лак-бўёқ заводига йўлланма олганида чексиз қувонди. У дипломолди практикасини ҳам шу заводда ўтказган эди.

Ёш мутахассис Юсупов смена инженер-технологи қилиб тайинланди. Ҳозир Сотиболди заводнинг биринчи лак мастерлик цехида смена бошлиғи вазифасида ишламоқда.

Шуниси қувончлики, Сотиболдининг орзуси худди ўзи ишлаётган цехда амалга ошди. Бу цехда сиккатив бўлими ташкил қилиниб, синтетик моддалардан фойдаланиш кенг қўлланила бошлади. Авваллари сиккативни тайёрлашда ўсимлик ёғи ва бошқа истеъмол маҳсулотлар кўп сарфланар, уни пишириш процессида 270 даража иссиқлик талаб қилинарди. Синтетик моддалардан тўла фойдаланиш усулида эса 60-70 даража иссиқлик кифоя. Сотиболди иштирокида ишлаб чиқилган бу янги усул меҳнат шароитини кескин енгиллаштиради ва жуда кўп истеъмол маҳсулотларини тежаш имкониятини яратади. Синтетик моддалар жуда арзонга тушади. Бу янги тадбирнинг қўлланилишида Сотиболдининг ҳам ҳиссаси катта.

Сотиболди ўз мутахассислигини пухта эгаллашда, диплом ишини муваффақиятли ёзишда доимий ёрдам кўрсатган заводнинг бош инженери, техника фанлари кандидати М. Бодня, биринчи цех бошлиғи А. Криковов ва цех технологи Н. Осавецкий ўртоқлардан чексиз миннатдор.

Ёш кимёгар Сотиболди Юсупов КПСС Марказий Комитети май Пленуми қарорларини бажариш ишига астойдил киришган.

Ф. УСМОНОВА.

Суратда: слесарь **А. Вербицкий** (чапда), смена бошлиғи **С. Юсупов,** аппаратчи **А. Емелин** лак қайнатиш технологияси ҳақида суҳбатлашмоқдалар.

В. Салов фотоси.

ЎЗ КАСБИНИ СЕВГАН ЙИГИТ

Комилжон студентлик йиллари ишлаб чиқариш практикасини ўтказиш учун Янгийўл районидаги 1-МТСга келди. Уни колхоз ишлаб чиқариши, айниқса механизациядан фойдаланиш масалалари жуда қизиқтирар эди. Комилжон Ленин номли колхозда участка агрономи бўлиб ишлади. Камгап, ишчан бу йигитдан колхоз жамоатчилиги ва айниқса правление аъзолари мамнун эдилар. Бир куни Комилжоннинг ишидан хурсанд бўлган колхоз раиси:

— Комилжон, сиз хизмат қилаётган бригадалардаги пахтазорларда битта ҳам бегона ўт топа олмадик. Қойилман. Деҳқон боласимисиз деймана?.. Қаерликсиз? — деб сўради.

— Қатортол қишлоқ советиданман. Топдингиз. Отам деҳқон, ўзим ҳам деҳқончиликка жуда қизиқаман, — деди Комилжон.

— Биз правление аъзолари билан маслаҳатлашиб кўрдик. Сиз келгуси йили институтни битирганингизда тўғри бизнинг колхозга ишга келсангиз, — деган таклифни айтди раис.

Мана зориқиб кутган кун ҳам келиб етди. Комилжон Тошкент қишлоқ хўжалик институтининг агрономия факультетини муваффақиятли тугаллади ва таклиф қилинган колхозга ишлагани келди. У дастлаб участка агрономи бўлиб ишлади. Комилжон ишга киришган йилдан бошлаб колхоз ишлаб чиқаришига механизацияни кенгроқ жорий қилишга катта эътибор берди. Колхозчилар Комилжонни ўзларига энг яқин киши деб билдилар. Камтар, ўз билганларини бошқага ўргатишдан эринмайдиган, билмаганини ўзгалардан сўраб билишдан тортинмайдиган ёш агроном коллектив ўртасида ҳурматга сазовор бўлди.

Чигитни квадрат-уялаб экиш усули жорий қилина бошлаган йилданоқ у бу усулни кенг қўллашга киришди. 1955 йили колхознинг 200 гектар ерига чигит квадрат-уялаб экилди. Бу колхозчилар учун янгилик эди. Колхоз аъзолари ва бригадирлар орасида тез-тез тортишув бўлиб турар, тортишувларда Комилжон доим янги усул тарафдори бўлиб, унинг илмий асосларини содда қилиб тушунтирарди.

Агроном Комилжон Азимовнинг далиллари тўғри чиқди. Шу йили йиғим-теримда квадрат-уялаб экилган ерлардан оддий усулда экилгандагига нисбатан бир неча центнердан ортиқ ҳосил олинди. Буни кўрган колхозчилар 1956 йилда 1260 гектарга янги усулда чигит экишга қарор қилдилар. Ёш агрономнинг масъулияти, вазифаси яна ҳам ортди. У механизациядан тўла фойдаланишни асосий мақсад қилиб олди. Шу йили колхоз ҳар гектар ердан 34.6 центнердан ҳосил олишга муваффақ бўлди. Комилжон Азимовга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган юксак унвон берилди.

1958 йилда эса колхозда янги ерларни ўзлаштириш, қўшни Энгельс номли колхознинг қўшилиши натижасида 3014 гектар ерга чигит экилди. Ҳозир ҳамма пайкалдаги чигит қийғос униб чиққан. Ғўзалар биринчи культивациядан ҳам чиқарилди, биринчи озиқ ҳам берилди. Суғориш яхши йўлга қўйилди. Бу ишларнинг бажарилишида колхоз агрономи Комилжоннинг ҳиссаси катта, албатта.

Кечагина студент бўлган, меҳнатсевар Комилжон бугун областимизнинг йирик хўжаликларидан бирига муваффақият билан раҳбарлик қилмоқда. Унга янги-янги зафарлар тилаймиз.

С. САИДАҲМЕДОВ.
К. ОРИФХОНОВ.

Мактуб

Мирзачўлдан сенга салом йўллайман,
Меҳнат қўшиқлари янграган жойдан —
Бу ер тунларининг нашъалари зўр,
Гулханлар ёқилар ҳар охшом гур-гур.
Унинг атрофида беш-олти улфат —
Турли соҳаларда бошлаймиз суҳбат.
Суҳбатга кўкдаги тўлин ой мавзу,
Паридек серкокил сўлим ой мавзу.
Милт-милт чақнаб турган юлдузлар мавзу,
Сен каби юлдуз кўз, шўх қизлар мавзу.
Ҳали ёдимдадир: Тошкент тунлари,
Хуш ҳаво Анҳорнинг қув тўлқинлари,
Нурда жилваланган комсомол кўли,
Булбул сайрар эди тўлиб ва тўлиб,
У кунги севинчлар, у кунги завқлар,
Қиз-йигитни олиб сузган қайиқлар...
Биз институтни тугатган учоқ,
Ҳаёт ўзи чорлаб, очганди қучоқ.
Сен яна илмла бўлгандинг ҳамдам,
Мен эса чўл сари йўл олдим илдам.
Йўқ! Мен ўз ишимдан эмасман хафа,
Чўлда ҳам чаманлар этамиз барпо.
Сен унда илму-фан меҳри билан банд,
Мен бунда севгимга содиқман ҳарчанд.
Сен унда қўлингдан тушмайди китоб
Мен бунда ҳурсандман бурчимни ўтаб.
Сен тонг отқизасан жилдлар варақлаб,
Мен меҳнат қиламан ишқимни сақлаб.

Ҳайриддин САЛОҲ.

„Улуғ дўстлик“, „Богдан Хмельницкий“ ва „Чин юракдан“ операларига берилган баҳолардаги хатоларни тузатиш тўғрисида

КПСС Марказий Комитетининг 1958 йил 28 майдаги қарори

КПСС Марказий Комитети қайд қиладики. В. Мураделининг «Улуғ дўстлик» операси тўғрисида Марказий Комитетнинг 1948 йил 10 февралдаги қарори совет музика санъатини ривожлантиришда умуман ижобий роль ўйнади. Шу қарорда музика санъатини социалистик реализм принциплари асосида ривожлантириш вазифалари белгилаб берилган эди, санъатнинг совет халқи турмуши билан, музика классикасининг ва халқ ижодиётининг энг яхши демократик традициялари билан боғланган бўлишининг аҳамияти уқтириб ўтилган эди. Санъатни халқдан узоқлаштириб, уни эстетлашувчи гурманлар тор доирасигагина хос қилиб қўйган ва музика соҳасида бўлган формалистик тенденциялар, сохта «новаторлик» ҳаққоний равишда қораланган эди. Совет музикасининг шу қарордан кейинги йиллардаги ривожланиши партиянинг шу кўрсатмалари тўғрилигини ва ўз вақтида берилган кўрсатмалар эканлигини таъкидлаб кўрсатди.

Шу билан бирга мазкур қарорда айрим композиторларнинг ижодига бир канча ҳолларда далилсиз ва адолатсиз баҳолар берилган эди. В. Мураделининг «Улуғ дўстлик» операсида амалий танқид қилинишга сазовор бўлган камчиликлар бор эди, бироқ, бу камчиликлар операни музикадаги формализмнинг намунаси деб эълон қилиш учун асос бўлолмас эди. Айрим асарларида нотўғри тенденциялар намоён бўлган талантли композиторлар Д. Шостакович, С. Прокофьев, А. Хачатурян, В. Шебалин, Г. Попов, Н. Мясковский ва бошқа ўртоқларга халққа қарши бўлган формалистик оқимнинг намоёндалари деб бир варакийига ном берилган эди. Қарорда Мураделли операсини танқид қилиш муносабати билан, тарихий фактларга хилоф равишда, Шимолий Кавказдаги айрим халқларни бошқа халқларга сунъий равишда қарама қарши қилиб қўйишга йўл қўйилган эди.

Мазкур қарордаги баъзи нотўғри баҳолар И. В. Сталиннинг санъатнинг айрим масалаларига ва ижодга субъектив қарашини акс эттирди.

И. В. Сталиннинг санъатнинг айрим масалаларига баҳо беришга субъектив қараши К. Данкевичнинг «Богдан Хмельницкий» ва Г. Жуковскийнинг «Чин юракдан» операларини «Правда» газетасида И. В. Сталиннинг кўрсатмаси билан 1951 йилда эълон қилинган редакцион мақолаларда бир ёқлама ва тенденцион танқид қилишда ҳам намоён бўлди. Маълумки, бу масалаларни ҳал қилишда ҳам Молотов, Маленков, Берия Сталинга жуда салбий таъсир ўтказган эдилар. «Богдан Хмельницкий» операсининг либреттосида ва музикасида камчиликлар бўлганлигига қарамай, машҳур совет ёзувчилари В. Василевская ва А. Корнейчук томонидан ёзилган либреттода «Катта ғоявий иллатлар» бор деб қилинган даъволар, шунингдек композитор К. Данкевични принципсиз деб айблаш ўринсиз бўлган эди. Шу мақолада бўлган адолатсиз таъналар кейин бошқа бир қанча мақолаларда ва чиқишларда ҳам такрорланди. «Чин юракдан» операси тўғрисидаги редакцион мақолада операнинг музикаси ва либреттоси тўғрисидаги тўғри танқидий мулоҳазалар билан бир қаторда очиқ кўриниб турган муболағаларга ва бир ёқламаликка ҳам йўл қўйилди.

КПСС Марказий Комитети қарор қилади:

1. Шу нарса қайд қилинсинки, совет санъатини халқчиллик ва реализм йўлида ривожланиб боришини тўғри кўрсатиб берган ва музикадаги хато, формалистик тенденцияларни ҳақли равишда танқид қилган Марказий Комитетнинг В. Мураделининг «Улуғ дўстлик» операси тўғрисидаги 1948 йил 10 февралдаги қарорида айни вақтда бир қанча талантли совет композиторларининг ижодига баъзи бир адолатсиз ва нотўғри кескин баҳолар беришга йўл қўйилди, бу эса шахсга сиғиниш даври учун характерли бўлган салбий жиҳатларнинг бир кўриниши бўлган эди.

2. «Правда» газетасининг редакцион мақолаларида «Богдан Хмельницкий» ва «Чин юракдан» операларига берилган баҳо нотўғри, бир ёқлама берилган баҳо деб топилсин. «Правда» газетаси редакциясига (ўртоқ Сатюковга) шу қарор асосида редакцион мақола тайёрлаб совет музика санъати тараққиётининг асосий масалаларини ҳар томонлама ва чуқур анализ қилиб бериш топширилсин.

3. Область, ўлка партия комитетларига ва иттифоқчи республикалар Коммунистик партияларининг Марказий Комитетларига, СССР Маданият министрлигига совет музика санъатининг ғоявий-бадиий савиясини оширишни ҳамда ижодкор зиёлиларни коммунистик ғоявийлик асосида янада жипслаштиришни ва санъатнинг халқ ҳаёти билан алоқаларини мустаҳкамлашни назарда тутиб шу қарор муносабати билан ижодий союзларда, санъат муассасаларида зарур тушунтириш ишлари ўтказиш таклиф қилинсин.

Бутун куч ғўзанинг ривожланишидаги кечикишни тугатишга қаратилсин!

☆

Далалардан дараклар

ЧИНОЗ. «Қизил Октябрь» колхозининг Муртазо Аҳмедов, «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхозининг Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ж. Умарова ўртоқлар бошлиқ бригадаларда ғўза парвариши намунали йўлга қўйилган. Бу колхозларнинг ҳар иккала бригадасида гектаридан камида 35-40 центнердан ҳосил етиштириш учун курашилмоқда.

С. Алиев,
Р. Раҳимов,
К. Довурбоев.

* * *

ВЕРХНЕ-ВОЛИНСК. М. Горкий номли колхозда қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашиш учун муҳим тадбирлар амалга оширилмоқда. Бунга етарли миқдорда ишчи кучлари ажратилган. Механизаторлардан Бозоров, Пардабобоев ўртоқлар ОДН машинаси ёрдамида ўнлаб гектар ерга дори сепмоқдалар. Шу райондаги Куйбишев номли колхознинг Б. Чинтошев, Л. Фарҳодов ўртоқлар бошлиқ бригадаларида ҳам ғўза парвариши соҳасидаги ишлар қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши кураш билан боғлаб олиб борилмоқда.

Д. Бадалов,
К. Қосимов,
М. Маматқулов.

* * *

ОҲАНГАРОН. 1-«Оҳангарон» совхози комсомолларидан 165 киши пичан тайёрлашда қатнашмоқда. 1-бўлим комсомоллари бу соҳада, айниқса ғайрат кўрсатиб меҳнат қилаётирлар. Бўлимда май ойи давомида 900 тонна хашак жамғарилган эди. Ишчилардан А. Ғафуров, С. Раҳматов ўртоқлар шу кунларда ҳам астойдил меҳнат қилмоқдалар. Совхознинг 7-бўлими ишчилари ҳам чорва моллари учун мўл-кўл ем-хашак жамғармоқдалар.

Т. Хушназаров,
Н. Икромов.

* * *

БЕКОБОД. Ишни ўзаро социалистик мусобақа асосида ташкил этган Дзержинский номли колхоз аъзолари ғўзанинг иккинчи цикл парваришини кун сайин кучайтирмоқдалар. Пардабой Ёқубжонов, Мусурмон Сиддиқов, Ўролжон Қораев каби колхозчилар ғўза парваришида актив қатнашмоқдалар. Райондаги Навоий номли колхознинг ўртоқ О. Хўжаназаров бошлиқ бригадасида ҳам иш яхши.

С. Абдужабборов.

* * *

МИРЗАЧЎЛ. Сталин номли колхозда беданинг биринчи ўрими тамомланди. Қуритилган бедалар ғарамлаб қўйилаётир. Колхозда ҳозиргача 350 тонна пичан тайёрланди.

Т. Элмуродов.

* * *

ОРЖОНИКИДЗЕ. Хрушчев номли колхозда 620 гектар ердаги ғўза биринчи парваришдан чиқарилди ва иккинчи парвариши бошлаб юборилди. Ғўза селитра ва суюқ аммиак билан озиқлантирилди. Культивация, ягана, чопиқ ишлари сифатли бажарилаётир.

Т. Ўрунов.

Гулистон районидаги Ленин номли колхознинг ўртоқ А. Йўлдошев бошлиқ бригадасида ғўза парвариши намунали йўлга қўйилган. Шу бригаданинг тракторчи ўртоқ К. Маматқулов бошлиқ звено аъзолари тюпкочилар сафига қўшилиб меҳнат қилиб мўл ҳосил етиштириш учун курашмоқдалар. **Суратда:** ғўзани культивация қилиш пайти. (Чапда) тракторчи **К. Маматқулов.**

В. Салов фотоси.

„Оққўрғон“да нималарга эътибор бериш керак

«Оққўрғон» совхози катта хўжаликлардан бири. Пахта майдони 5270 гектарни ташкил этади. Мана шу йирик хўжаликда пахта тайёрлаш плани бир неча йилдан бери бажарилмай, хўжалик йилининг охирида аттанг дейиларди, пушаймонлар қилинарди.

Совхоз ишчилари, механизаторлари, мутахассислари ўтган йилги хато, камчиликлардан тўғри хулоса чиқариб бу йил ишга астойдил киришдилар, ҳозирги пайтда улар ўзаро мусобақалашиб ишлаб, мўл ҳосилга пухта замин тайёрламоқдалар.

Совхоз коллективи бу йил давлатга 15 минг тонна пахта етказиб бериш мажбуриятини олган. Мана шу улкан мажбуриятни бажариш учун бекор ётган талай ерларни пахта майдонларига қўшиб яхши иш қилганлар.

Бу йил совхозда ғўза парвариши даврида механизациядан унумлироқ фойдаланиб, қўл меҳнатини, пахтанинг таннархини камайтириш мақсадида 3200 гектар ерга квадрат-уялаб чигит экилган. Умуман 4800 гектар пахта майдонидаги ғўзалар икки томонлама ишлашга мослаштирилган.

Ғўзанинг дастлабки парвариши яхши уюштирилган, шу кунларда ғўза учинчи марта парвариш қилинаётир. 715 гектар ер учинчи марта узунасига, 2659 гектар ердаги ғўза иккинчи марта кўндалангига культивация қилиб чиқилди. 3362 гектар ердаги ғўза иккинчи марта озиқлантирилган.

Совхознинг Хўжаев, Адабенко ўртоқлар бошлиқ бўлимларида айниқса ғўза парвариши намунали ўтказилаётир. 7-бўлим ишчилари фидокорона меҳнат қилиб, кўчма қизил байроқни олишга муяссар бўлдилар.

Бўлимда колонна механиги П. Крапенко бошлиқ механизаторлар унумли меҳнат қилмоқдалар. 2-бўлимдаги Д. Мамедов бошлиқ трактор-далачилик бригадасининг ғўзалари шонага кирди. Бу ерда ҳозиргача 116 гектар пахта майдони икки марта узунасига ва кўндалангига культивация қилинди. Бригадада бор-йўғи 22 киши ишлаяпти, ҳар бир кишига 5 гектардан ер тўғри келади. Шунга қарамай, ғўза ораларида деярлик ёввойи ўт йўқ. Бу ерда кетмон ўрнига махсус ясалган сопи калта кичик ва енгил кетмончалардан фойдаланилмоқда.

Бироқ бу фактларга қараб ҳозир «Оққўрғон» совхозида ҳамма иш жойида, ҳамма ерда бир хилда иш олиб борилаётир деб бўлмайди. Совхозда чигит ундириб олингандан сўнг ғўза парвариши тез суръатлар билан олиб борилган бўлса, айни кунларда ғўза қатор ораларида ишлаб турган тракторларнинг иш унуми жуда пасайиб кетган.

Биз совхознинг бош инженери ўртоқ Волосин билан 5-бўлимнинг трактор паркида учрашдик. Бу ерда универсалчи Ҳусанбой Бесинов инженердан:

— Бизга қачон соябон қилиб бериладн, офтоб қиздиряпти, ишлаш қийин бўлиб қолди. Соябон бўлмагани учун мана 4 соатдан бери далага чиқолмаяпман, — деб сўради.

Совхозда мана шунақа арзимас сабабларга кўра бир неча соатлаб бекор туриб қолаётган тракторлар кўп. Бунинг устига далалаги тракторларнинг ҳам иш унуми сўнгги пайтда жуда пасайиб кетди. Бир трактор билан бир кунда графикдаги 9 гектар ўрнига жуда кўпи билан 6 гектар ердаги ғўза культивация қилинмоқда. Бунинг сабабини суриштирганимизда ўртоқ Волосин:

— Ҳозир ғўзалар учинчи марта культивация қилиняпти. Аммо совхозда бор-йўғи 1600 гектарча ердаги ғўза суғорилган, яъни суғориш кечикиб, культивациянинг суръатини оширишга имкон бермаётир, — деб жавоб қилди.

Совхозда кейинги вақтда ғўза парваришида бўшашувчилик пайдо бўлишига ҳақиқатан ҳам ғўзаларни суғоришга етарли эътибор берилмаётгани сабаб бўлаётир. Совхоз маъмурияти томонидан тузилган графикка мувофиқ ҳар куни 450 гектар ердаги ғўза суғорилиши лозим. Лекин бу график доим бажарилмайди.

Бўлим бошлиқлари ҳам, агрономлар ҳам ҳозир сув қўйиш фойдали ва уни тезлатиш керак дейдилар-у, аммо ғўзага сув қўйиш суръатини кучайтириш тўғрисида бош қотирмайдилар. Биз бу ҳақда совхознинг бош агрономи ўртоқ Мурот Иноятов билан суҳбатлашганимизда, у сув етишмаётганлигидан зорланиб гапиради. Бу йилги шароитда сув камчил дейишнинг ўзи кулгили эмасми?!

Совхозда суғориш суръатининг пастлигига аслида сувнинг кўплаб исроф қилинаётгани ва ишнинг пухта ташкил этилмаганлиги сабаб бўлмоқда.

5-бўлимнинг Абдурашид Беков бошлиқ бригадасида бир неча сувчи ишламоқда. Сувчи Мустафо Димирзиев картанинг бош томонида катта ўқариққа сув очмоқда. Ўртада бир неча киши эгатларга сув тарамоқда, лекин ўқариқдан келаётган сувнинг ярми картанинг этагидаги зовурга тушаб кетяпти Совхознинг 10-бўлимидаги 6-бригадасида ҳам сув исрофгарчилигига йўл қўйилаётир.

Ҳали совхознинг кўпгина пахта майдонларидаги ғўзалар ёввойи ўтлардан тўла тозаланмаган. Ўртоқ Ўроз Ғойибназаров бошлиқ 2-бўлимда 60 гектарча ердаги ғўза ўт ичида ётибди. Шу бўлимнинг Г. Атанас бошлиқ 1-бригадасида кўчат кам, ўт кўп, анчагина ерлар сувдан кейин вақтида культивация қилинмагани учун ёрилиб кетган.

Совхозда ҳашаротга қарши кураш талабга жавоб бермайди. Дори сепиш учун совхозга келган бир самолёт ўз вақтида бензин келтирилмагани учун бир кун бекор турди.

Бу йил аттанг демаслик учун кураш бошлаган «Оққўрғон» совхозининг коллективи ҳозир юз бераётган бу камчиликларни тезда бартараф қилишлари, ғўзанинг дастлабки парвариши давридагидек тез суръатлар билан иш олиб боришлари лозим. Бунинг учун совхозда ҳамма имкониятлар бор.

Б. ХАЛИЛОВ,
«Тошкент ҳақиқати» мухбири.

Фан ва ТЕХНИКА янгиликлари

Ерости дунёси

Ғорлар ичидаги манзара ерости дунёси демакдир. Бу ерга қуёш нури тушмаганидан ҳавонинг ҳарорат даражаси кечаю кундуз бир хилда бўлади. Ғорларга ёруғлик тушмаганлиги сабабли унда ўсимлик бўлмайди, онда-сонда учрайдиган жониворлар эса кўр ёки бутунлай кўзсиз бўладилар.

Кўпгина ғорлар ўн ва юз километрлаб узунликда бўлади. Бундай ғорларга ҳар ким ҳам юрак бетлаб киравермайди. Узун ғорлар Ўрол, Кавказ, Қрим, Сибирь ва Ўрта Осиёда учрайди. Булар ичида энг машҳури Ўролдаги Муз тоғига жойлашган Кунгур ғоридир. Бу ғорнинг бош қисми совуқ, таги муз билан қопланган, деворлари эса қиров. Лекин ичкарига кириб борган сари ҳаво исиб боради, тепадан томиб турган сувлар ҳар ер-ҳар ерда кўлмак ҳосил қилган. Ғор ичида 36 та кўл бор. Энг катта кўлнинг майдони 200 квадрат метр келади. Мазкур ғорнинг 5 километрлик қисми ўрганилган.

Маълум бўлган ғорларнинг яна бир энг каттаси АҚШдаги Мамонт ғоридир. У бундан 150 йил муқаддам очилган бўлса ҳам, лекин ҳали ҳамма бурчагига инсон қадами етмаган. Ғорнинг текширилган қисми 240 километр бўлиб, унда 225 та ўтиш йўли, 23 та жарлик, 3 та дарё, 3 та кўл бор.

Табиат ўз ерости саройларини инсонга сездирмай қураверади. Ғорлар кўпроқ таркибида оҳак, гипс ва тош туз бўлган ерларда пайдо бўлади. Бу моддалар эса сувда тез эрийди. Шунга кўра қор ва ёмғир сувлари ёриқ жойлардан ўтиб, ер бағрига сингганда, юқорида айтилган моддалар бор ерларда ғорлар пайдо бўлаборади. Бундан ташқари, вулқон ҳодисалари натижасида ҳам ғорлар пайдо бўлади.

Имтиҳонларни муваффақиятли якунлаш учун

Тошкент Қишлоқ хўжалик техникуми студентлари 1957-58 ўқув йилини намунали тугаллаш учун бор имкониятлардан тўла фойдаланмоқдалар. Айниқса битирувчи группанинг 150 дан ортиқ студенти асосий фанлардан зачётларни муваффақиятли топшириб бўлдилар. Улар давлат имтиҳонларини ҳам юқори баҳолар билан топшириш учун курашаётирлар.

Ф. Шербаков.

* * *

Янгийўл районидаги 14-мактабнинг 10-синфини бу йил 110 ўқувчи тамомлаб чиқади. Бу ўқувчиларнинг имтиҳонларни муваффақиятли якунлашлари учун ҳамма шароит яратилган. Ўқувчилар дастлабки имтиҳонлардан яхши натижалар билан ўтмоқдалар.

С. Тўлаганова,
Қ. Азимов,
К. Куритдиков.

Совет музикасининг йўли— халқчиллик ва реализм йўли

Бугун «Правда»да КПСС Марказий Комитетининг «Улуғ дўстлик», «Богдан Хмельницкий» ва «Чин юракдан» операларига берилган баҳолардаги хатоларни тузатиш тўғрисида» деган қарори эълон қилинаётир. Совет музика санъатини муваффақиятли ривожлантириш тўғрисида Коммунистик партиянинг улуғ ғамхўрлиги билан суғорилган бу қарор совет композиторларининг ижоди учун, кўп миллатли социалистик маданиятимизнинг барча арбоблари учун жуда катта аҳамиятга эга бўлади.

Партиянинг янги муҳим ҳужжатида шу нарса қайд қилинганки, В. Мураделининг «Улуғ дўстлик» операси тўғрисида Марказий Комитетнинг 1948 йил 10 февралдаги қарори совет музика санъатини ривожлантиришда умуман ижобий роль ўйнади. Шу қарорда музика санъатини социалистик реализм принциплари асосида ривожлантириш вазифалари белгилаб берилган эди, санъатнинг совет халқи турмуши билан, музика классикасининг ва халқ ижодининг энг яхши демократик традициялари билан боғланган бўлишининг аҳамияти уқтириб ўтилган эди.

«Улуғ дўстлик» операси тўғрисидаги қарорда санъатни халқдан узоқлаштириб, уни эстетлашувчи гурманлар тор доирасига хос қилиб қўйган ва музика соҳасида бўлган формалистик тенденциялар, сохта «новаторлик» ҳақли равишда қораланган эди.

Шу билан бирликда 1948 йилдаги қарорда айрим композиторларнинг ижодига берилган баҳолар бир қанча ҳолларда далилсиз ва адолатсиз эди. «Улуғ дўстлик» операсидаги камчиликларга қарамай, уни музикадаги формализм намунаси деб эълон қилиш учун асос йўқ эди. Талантли композиторлар Д. Шостакович, С. Прокофьев, А. Хачатурян, В. Шебалин, Г. Попов, Н. Мясковский ўртоқларни музика соҳасида халққа қарши бўлган формалистик оқимнинг намоёндалари деб бир варакийга айблаш ҳам асоссиз бўлган эди.

Бу нотўғри баҳолар И. В. Сталиннинг санъаткорларимизнинг айрим асарларига субъектив қарашини акс эттирган эди. К. Данкевичнинг «Богдан Хмельницкий» ва Г. Жуковскийнинг «Чин юракдан» операларига баҳо беришдаги бундай субъективлик «Правда»нинг 1951 йилда эълон қилинган редакцион мақолаларида ҳам содир бўлди. КПСС Марказий Комитети шу опералarga мазкур редакцион мақолаларда берилган баҳони нотўғри ва бир ёқлама берилган баҳо деб топди.

КПСС Марказий Комитетининг «Улуғ дўстлик», «Богдан Хмельницкий» ва «Чин юракдан» операларига берилган баҳолардаги хатоларни тузатиш тўғрисида» чиқарган қарори совет музика санъатининг ғоявий-бадиий савиясини оширишга ҳамда ижодкор зиёлиларни коммунистик ғоявийлик асосида янада жипслаштиришга ва санъатнинг халқ турмуши билан алоқаларини мустаҳкамлашга қаратилган қарордир.

I

Коммунистик партия ўз тарихининг ҳамма босқичларида адабиёт ва санъатнинг партиявийлиги ва халқчиллиги тўғрисида В. И. Ленин ишлаб чиққан принципларга асосланиб, бадиий ижодиётни ривожлантиришга жуда катта эътибор бериб келди ва бермоқда. Партия Марказий Комитетининг адабиёт ва санъат масалаларига доир 1946-1948 йилларда қабул қилган қарорлари совет жамиятининг маънавий маданиятини энг илғор революцион назария бўлган марксизм-ленинизм асосида ривожлантириш учун катта аҳамиятга эгадир. Бу қарорлар кадрларимизни ғоявий қуроллантирди, янги тарихий шароитда идеология ишларининг энг муҳим вазифаларини белгилаб берди.

Бу қарорлар бир қанча империалистик давлатларнинг агрессив доиралари Совет Иттифоқига ва социализм йўлига тушиб олган бошқа мамлакатларга қарши «совуқ уруш»ни бошлаб юборган вақтда, атом дағдағаси ишга солиниб, буржуа идеологияси социалистик идеологияга ва маданиятга қутириб ҳужум қилаётган даврда қабул қилинган эди.

Ўша даврда Коммунистик партия бутун идеология ишларининг савиясини оширишни биринчи даражали вазифа қилиб қўйди, коммунистик қурилиш ва меҳнаткашларни коммунизм руҳида тарбиялаш ишида совет адабиёти ва санъатининг жуда катта аҳамиятини алоҳида уқтириб кўрсатди. Партия идеология ишларининг вазифаларини белгилаб, совет тузумининг ҳаётий негизи бўлган Совет давлати сиёсатини актив пропаганда қилиш асосий иш эканлигини кўрсатиб берди.

«Дунёда энг илғор адабиёт бўлган совет адабиётининг кучи шундаки, дейилган эди «Звезда» ва «Ленинград» журналлари ҳақидаги қарорда, бу адабиётнинг халқ манфаатларидан, давлат манфаатларидан бошқа манфаатлари йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас». Партия бадиий ижодиётнинг сиёсатдан четда туришига ва ғоясизлигига қатъиян қарши чиқиб, совет адабиёти ва санъати арбобларини «совет кишиларини тарбиялаш ишига актив қатнашишлари, уларнинг юксак маданий талабларини қондиришлари, совет ёшларини тетик, хушчақчақ, Ватанга содиқ ва ишимизнинг ғалабасига ишонадиган, тўсқинликлардан қўрқмайдиган, ҳар қандай қийинчиликларни енгишга қодир бўлган кишилар қилиб тарбиялашлари» лозимлигини кўрсатиб ўтди. Ижодкор ходимлар олдига санъатда замонамизни ҳаққоний ва тўғри акс эттириш, замонамиз қаҳрамонининг — илғор совет кишисининг, янги жамият қурувчисининг тўла қонли образларини бутун маънавий дунёсининг бойликлари, қизиқиш ва талабларининг хилма-хиллигини кўрсатиб яратиш вазифаси қўйилган эди.

1946-1948 йиллардаги қарорларда партия белгилаб берган вазифалар совет адабиёти ва санъатининг ривожланиши учун доим аҳамиятга эгадир. Бу қарорлар социалистик реализм санъатининг бутун тараққиётига самарали таъсир ўтказди. Бадиий ижодиётнинг партиявийлиги ва халқчиллиги тўғрисидаги ленинча принциплар мазкур қарорларнинг негизидир.

«**Санъат** халқникидир. — деган эди В. И. Ленин. — **Санъат меҳнаткашлар кенг оммаси орасига чуқур томир ёйиб кириб бориши лозим. Санъат шу оммага тушунарли ва севимли бўлиши лозим**».

Партия чинакам халқ санъатимизни тағин ҳам юксалтириш манфаатларини кўзлаб санъаткор зиёлиларни коммунистик партиявийлик ва юксак ғоявийлик руҳида, маркача-ленинча эстетика принципларидан ҳар қандай чекинишларга нисбатан муросасиз бўлиш руҳида тарбиялаб келди. Совет санъаткорлари Марказий Комитет қарорларини ўз ижодий фаолиятларини руҳлантирувчи программа деб қабул қилдилар. Кейинги йилларда замонавий темаларда яратилган талантли, бадиий ёрқин асарлар ёзувчиларимиз, артистларимиз, композиторларимиз, рассомларимиз партиянинг маслаҳатлари ва кўрсатмаларини санъатимизни яшнатиш тўғрисида қилинаётган улуғ ғамхўрлик деб, ижодкор кадрларга берилаётган дўстона ёрдам деб билаётганликларини кўрсатувчи энг яққол ва шак-шубҳасиз далилдир ва улар партиянинг ўзларига қаратилган чақириқларига иш билан жавоб бермоқдалар. Коммунистик партия адабиёт ва санъат асарларига юксак талабчанлик билан қараб, ғоясизликни, примитивизмни ва бачканаликни қоралаб, совет санъаткорларини маҳорат чўққиларига кўтарилишига чақирмоқда.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев КПССнинг тарихий XX съездидаги Марказий Комитетнинг ҳисобот докладида бундай деган эди: «**Мамлакатимиз санъати ва адабиёти мазмун бойлиги жиҳатидангина эмас, шу билан бирга бадиий кучи ва маҳорати жиҳатидан ҳам жаҳонда биринчи бўлишга эришиши мумкин ва лозим**».

Совет санъати ўзининг муваффақиятларига аввало Коммунистик партиянинг санъатни ривожлантириш ва яшнатиш тўғрисида муттасил ғамхўрлик қилиб келаётганлиги, санъат арбобларини ғоявий тарбиялашга шу қадар зўр эътибор бераётганлиги, уларнинг ижодини донишмандлик билан йўллаб турганлиги туфайли эришди. Шунинг учун ҳам санъаткор зиёлилар, бутун жамоатчилигимиз яқин ўтмишда айрим кишиларнинг баъзи ижодий ташкилотларда «Вопросы философии» ва «Новый мир» журналлари ҳамда «Литературная Москва» альманахи саҳифаларида адабиёт ва санъатга партиявий раҳбарлик принципларини ревизия қилишга қаратилган уринишларни қатъиян рад қилди.

Партиянинг 1946-1948 йиллардаги жуда муҳим ҳужжатлари илғор совет идеологиясининг ва ахлоқнинг жарчиси бўлишга даъват этилган санъатимизнинг ғоявий софлигини қаттиқ туриб ҳимоя қилди. В. Мураделининг «Улуғ дўстлик» операси тўғрисидаги қарор ҳам мана шу ҳужжатлар қаторида катта ижобий аҳамиятга эга бўлди.

Бу қарорнинг программа аҳамияти аввало шундан иборат бўлдики, шу қарорда совет музикасининг халқчиллиги ва реализмнинг юксак принциплари ўз ифодасини топди. Шу қарорда музика ижодкорлигининг реалистик йўли равшан ва чуқур белгилаб берилди. Бу йўлнинг асослари «**классик мероснинг, айниқса рус музика мактаби традицияларининг катта прогрессив ролини эътироф этишга, мана шу меросдан фойдаланиш ва уни янада ривожлантиришга, музикада чуқур мазмундорликни музика формасининг бадиий мукаммаллиги билан боғлаб олиб боришга, музиканинг ҳаққонийлиги ва реалистиклигига, унинг халқ билан ҳамда халқнинг музика ва ашула ижодиёти билан чуқур узвий боғланишига айни бир вақтда содда ва тушунарли бўлган музика асарларининг юксак санъатига» асосланганлигидан иборатдир.**

«Улуғ дўстлик» операси тўғрисидаги қарор музика санъатини ривожлантиришнинг асосий йўлини белгилаб бериш билан бирга совет музикасига суқулиб кираётган формалистик, субъективистик, антидемократик майилларни қатъиян қоралади. Партия ленинча партиявийлик ва халқчиллик принципларини изчиллик билан амалга ошириб, реакцион буржуа санъатининг таъсирини акс эттирувчи сохта «новаторликка» қарши чиқди, музика тилини атайин мураккаблаштириб юборишга қарши чиқди, музиканинг юксак ижтимоий ролини пасайтиришга, уни халқдан узоқлатиб қўйишга олиб борадиган нарсаларнинг ҳаммасига қарши чиқди. Партия совет кишиларига ёт бўлган индивидуалистик назарияларни ҳам кескин равишда қоралади. Бу назарияларнинг раҳбарлари бемаъни, формалистик асарларни оқлашга уриниб, бундай асарларни халқ тушуниш даражасига ҳали ўсиб етган эмас ва халқ бундай асарларни «юз йиллардан кейин» тушунади, деб даъво қилдилар.

Улуғ Ватан урушида тарихий ғалаба қозонган совет халқи ўз композиторларидан қаҳрамон, жангчи ва яратувчи совет кишиси кўрсатган ботирликларнинг гўзаллигини, унинг руҳий олийжанoблигини, улуғлигини очиб берадиган асарлар яратадилар деб, социалистик қурилишнинг ҳаётбахш идеялари билан руҳланган асарлар яратадилар, деб кутган эди. Афсуски, баъзи композиторлар халқнинг бу талабларига муносиб жавоб бера олмадилар, урушдан кейинги дастлабки йилларда замонамизнинг катта ва тўлқинлантирувчи темаларидан четга чиқиб қолдилар. Айрим асарлар, шу жумладан, ҳатто атоқли устозларнинг асарлари ҳам баъзан воқеликни индивидуалистик тарзда нотўғри тушунишни акс эттирди. Бу хилдаги асарлар ўзининг шакли ва ифодалаш воситалари жиҳатидан атайин мураккаблаштириб юборилган, чинакам ёқимли оҳанглардан маҳрум қилинган асарлар бўлди. Музиканинг жонидили, музика поэтик тили асосларининг асоси бўлган мелодияни (оҳанг)ни баъзи музикантлар менсимай «эскириб қолган тушунча» деб кибрланиб масхара қилдилар.

(ДАВОМИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА).

Совет музикасининг йўли—халқчиллик ва реализм йўли

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА).

Модернизм таъсирлари композитор ёшлардан маълум қисмининг ижодида пайдо бўла бошлади. Самарасиз формалистик экспериментларни махтаб, кўкка кўтаришга уринган ва бу билан музика санъати арбобларини реалистик йўлдан тойдирган музика танқидчилари пайдо бўлиб қолди.

Ҳамиша бўлганидек, бу сафар ҳам партиянинг кўрсатмалари санъатдаги формалистик майилларга қарши қаратилди, жамиятимизнинг ахлоқига, маданиятимизнинг демократик руҳига тўғри келмайдиган тор индивидуалликка ва бошқа ёт ҳодисаларга қарши қаратилди.

Турмуш бадиий ижодиёт практикаси партиянинг кўрсатмалари тўғри ва ўз вақтида берилган кўрсатмалар бўлганлигини, партиянинг адабиёт ва санъат соҳасидаги программ қоидалари жуда катта аҳамиятга эга эканлигини яққол тасдиқлади. Партиянинг ленинча талаблари совет музикантлари ижодий кучларининг принципиал, ғоявий асосда тағин ҳам кўпроқ жипслашувига ёрдам берди. Композиторларнинг 1948 йилда бўлиб ўтган Бутуниттифоқ биринчи съезди партиянинг қарорини совет музикасининг барча арбоблари учун жанговар ижодий программа деб қабул қилди.

Атоқли музика арбоби академик Б. Асафьев съездда сўзлаган нутқида партия белгилаб берган ижодкорлик программасини ўз ақли ва қалби билан қабул қилган совет композиторларининг хис-туйғуларини яхши ифодалаб берди. У уқтириб айтдики, Марказий Комитетнинг қарори «музиканинг аҳамиятини **бутун халқнинг иши** деб равшан ва чуқур тушунтириб берди. Қарорни миллион-миллион кишиларнинг қалби ҳақиқатан ҳам худди шундай хис қилди... Совет санъатининг кучи шундаки, унда халқнинг хислари, халқнинг бадиий «мани», «халқнинг овози, халқнинг эстетикаси акс эттирилган. Буни биз яхши тушуниб ва хис қилиб олишмиз керак! Совет музикаси бутун прогрессив инсоният олдида ёш, тетик, ўз қидиришлари ва қилаётган ишларининг ҳаққонийлигига ишонган санъат тариқасида намоён бўлмоқда. Совет музикасида **янги** дунёнинг туғилишини хис қилиш баҳордагидек янграмоқда ва янги дунё душманларига нафрат алангаланади. Бизнинг ижодимиз ҳақиқатан ҳам кўп миллионли тингловчиларга манзур бўлиб қоладиган ижод бўлиш учун бутун шарт-шароит мавжуддир!».

Партия улуғ идеяларининг нури совет санъатининг кўп йиллар давомида ривожланиб борадиган йўлини ёритиб берди.

II

«Улуғ дўстлик» операси тўғрисидаги қарорда музика санъатини ривожлантириш ҳақида катта ва прогрессив аҳамиятга эга бўлган асосий қоидалар билан бир қаторда баъзи композиторларнинг асарларига берилган ноаниқ, хато баҳолар ҳам бор эди. Бу камчиликлар ва хатоларнинг келиб чиқишига И. В. Сталин томонидан санъатнинг айрим асарларига берилган нотўғри, субъективистик баҳолар кўп жиҳатдан сабабчи бўлди. Адабиёт ва санъат соҳасида партиянинг йўлини ишлаб чиқишда ва амалда рўёбга чиқаришда И. В. Сталиннинг шак-шубҳасиз хизматлари бор. Бироқ, И. В. Сталин ҳаётининг кейинги йилларида унинг берган баҳолари бир қанча ҳолларда жуда субъектив баҳолар бўлди, бу эса баъзан баъзи асарларни ўринсиз қаттиқ танқид қилишга ва баъзи асарларни эса худди шундай асоссиз рағбатлантиришга олиб келди. Маълумки, бу масалаларда ҳам Молотов, Маленков ва Берия И. В. Сталинга жуда салбий таъсир ўтказиб келдилар. Марказий Комитетнинг 1948 йил 10 февралдаги қарорида ҳам ўз ифодасини топган субъектив баҳолар шу ҳужжатнинг руҳига ва асосий принципларига ҳеч шубҳасиз зид эди.

«Улуғ дўстлик» операси ҳақиқатан ҳам совет музикасининг энг яхши асарларидан эмас. Операнинг жуда схематик либреттоси, унинг музикасидаги бир тусли усуллар, ҳеч шубҳасиз амалий ва муфассал танқид қилинишга сазовор эди. Бироқ бу операни музикадаги формализмнинг намунаси деб ҳисоблаш учун асос йўқ эди. Бу операда, ҳеч шубҳасиз, ижобий жиҳатлар ҳам бор эди, шунинг учун ҳам бу операнинг музикаси «нуқул бузуқ оҳанглар» ва «қулоққа дағал эшитиладиган ясама товушлар» асосига қурилган деб берилган баҳо ҳақиқат ҳолга тўғри келмас эди. Шу тариқа музика жамоатчилиги музикадаги формализмнинг ҳақиқий белгилари тўғрисида маълум даражада нотўғри йўлга солиб юборилди.

Шу нарса ҳам хато бўлдики, қарорда тарихий фактларга, ленинча миллий сиёсат принципларига хилоф равишда Шимолий Кавказдаги халқларни сунъий равишда бир-бирига қарама-қарши қилиб қўйишга йўл қўйилди, ваҳоланки, бундай дейишга Мурадели операсида ҳеч қандай асос йўқ эди.

Совет музикасининг муваффақиятларига берилган умумий баҳо ҳам асоссиз кескин баҳо бўлди. Қарор қўшиқ ижоди ва кино учун музикалар ёзиш соҳасидаги муваффақиятларнигина қайд қилиб ўтди. Ҳақиқатда эса совет музика санъатининг симфоник музика, ораториялар яратиш соҳасида ҳам, шунингдек опера ва балет музикаси соҳаларида ҳам жиддий муваффақиятлари бор эди. 1948 йилга қадар ёзилган И. Дзержинскийнинг «Тинч оқар Дон» ва Т. Хренниковнинг «Бўронда» деган опералари, Д. Шостаковичнинг Бешинчи ва Еттинчи симфониялари, Ю. Шапорин ва М. Ковалнинг ораториялари, С. Прокофьевнинг «Ромео ва Жюльетта» балети ва унинг «Александр Невский» кантатаси, Н. Мясковскийнинг Ўн олтинчи ва Йигирма биринчи симфониялари, А. Штогаренконинг «Менинг Украинам» кантатаси, А. Хачатуряннинг скрипка учун ёзган концерти ва «Гаянэ» балети, сингари танилган асарлар, Р. Глиэр, Л. Ревуцкий, У. Хожибеков, Д. Кабалевский, Э. Капп ва кўп миллатли совет санъатининг бошқа кўп намоёндалари томонидан яратилган энг яхши асарлар ҳақли равишда маданиятимизнинг шак-шубҳасиз муваффақиятлари қаторига кирган асарлардир.

КПСС Марказий Комитетининг бугун эълон қилинаётган қарорида 1948 йилда бир қанча таниқли совет композиторларининг ижодига баҳо беришда йўл қўйилган хато тузатилмоқда. Ижоди бутунлай бошқа-бошқа тарзда бўлган шу композиторларга халққа қарши қаратилган формалистик оқимнинг вакиллари деб бир воракайига берилган баҳо асоссиз ва адолатсиз баҳо бўлган эди.

КПСС Марказий Комитетининг «Улуғ дўстлик» операси тўғрисидаги қарорида номлари айтиб ўтилган композиторларнинг айрим асарларида ҳақиқатан ҳам жиддий ва принципиал танқид қилинишга сазовор бўлган нотўғри майиллар намоён бўлган эди. Лекин уларнинг музикасидаги энг яхши асарлар, ҳеч сўзсиз, музика классикасининг прогрессив традицияларини ривожлантириш йўлида турган асарлар эди.

В. И. Ленин бадиий ижод устозларига нисбатан ғамхўрлик ва меҳрибонлик билан муносабатда бўлиш керак деб таълим берди. В. И. Лениннинг Д. Бедний бир томонлама танқид қилинганлиги муносабати билан «Правда» редакциясига ёзган ажойиб хатини эслатиб ўтиш кифоя қилади: «Демьян Беднийга келганда, мен ҳамон уни **ёқлайман.** Дўстлар, кишининг заиф томонларига осила берманг. Сийрак учрайдиган талант. Уни систематик равишда ва эҳтиёткорлик билан қўллаб-қўлтиқлаш керак. Агар сиз талантли ходимни ўз томонингизга тортмасангиз, унга **кўмаклашмасангиз** гуноҳ сизнинг устингизга тушади, катта гуноҳ тушади»...

В. И. Лениннинг А. М. Горькийга муносабати санъаткорга, унинг ижодига чинакам партиявий, принципиал муносабатда бўлишнинг кишини тўлқинлантирадиган намунасидир. Ленин ёзувчининг ғоявий иккиланишларини ва хатоларини изчил танқид қилиш билан бирга унга жуда катта ғамхўрлик ва муҳаббат билан қараб, ёзувчи йўлдан адашганида тўғри йўлга чиқиб олиши учун ўз вақтида ва ўртоқларча ёрдам беришга ҳаракат қилди.

«Правда»нинг «Богдан Хмельницкий» ва «Чин юракдан» опералари тўғрисидаги редакцион мақолаларида шу асарларга нотўғри, бир ёқлама баҳо берилди.

К. Данкевичнинг операсида ва айниқса Г. Жуковскийнинг операсида жиддий ва муфассал анализ қилиниши керак бўлган каттагина камчиликлар бор эди.

Катта халқ темасига бағишланган «Богдан Хмельницкий» операсининг кўпгина шак-шубҳасиз, фазилатлари билан бир қаторда бу операда асосий қаҳрамоннинг риторихлиги, операда ҳаракат қилаётган асосий кучлар бир-бирига ёркин равишда қарама-қарши қилиб қўйилматанлиги, драматургия услубларининг баъзи жиҳатлари бир тусли каби камчиликлар ҳам бор эди. Шунинг учун ҳам композитор кейин операни қайта ишлаб, ўз асарини анча яхшилади ва бу билан тўғри иш қилди. Лекин «Правда» мақоласида шу асарнинг камчиликлари тўғрисидаги танқидий мулоҳазалар мутлақо қораланган иборат бўлди. «Богдан Хмельницкий» операси либреттосининг авторлари бўлган машҳур ёзувчилар В. Василевская ва А. Корнейчук «катта ғоявий иллатларга» йўл қўйдилар деб етарлик равишда асосли бўлмаган гаплар билан айбландилар, композитор эса принципсизлик қилди деб ўринсиз айбланди, унинг асаридаги асосий қаҳрамонларнинг деярлик ҳаммасининг образлари ишониб бўлмайдиган образлар деб эълон қилинди. Бу ўринсиз айблашлар кейин бир қанча мақолаларда ва нутқларда такрорланди, мазкур асар эса инцеклопедит нашрлардаги мақолаларда ва ҳатто баъзи ўқув юртларининг программаларида «идеологик бузилишларнинг» намунаси деб неча марталаб мисол қилиб кўрсатилди.

Г. Жуковскийнинг колхозчи деҳқонлар ҳаётига бағишланган «Чин юракдан» операсида ҳам ўзига хос фазилатлар бор эди. Бироқ, бу операнинг бир қанча эпизодларида бизнинг совет воқелигимиз жуда юзаки тасвирланган эди, опера либреттосининг текисти ва операдаги баъзи бир музикавий характеристикалар примитивликдан холи эмас эди. Лекин «Правда»нинг редакцион мақоласида операга берилган ҳаддан ташқари кескин баҳо жуда бўрттириб юборилган бир ёқлама баҳо бўлди. Равшандирки, бундай баҳо композиторларни ҳозирги замон совет темасида опера яратишдек, катта ва мураккаб меҳнатга сира руҳлантира олмас эди.

Ишонтириш методи, коммунистик қурилишнинг энг муҳим вазифаларини тушунтириб бериш методи бадиий соҳада ишловчи зиёлиларни тарбиялашда партиянинг асосий методи бўлиб келди ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади. Партия бадиий ижодиёт жараёнини чуқур тушуниб ўрганади, бутун илғор, прогрессив майилларни қизғин қўллаб-қувватлайди, санъат арбобларининг ижодий ташаббусини ва активлигини ривожлантиради. Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг «Адабиёт ва санъат халқ турмуши билан мустаҳкам боғланган бўлиши керак» деган нутқида қайд қилиб ўтилганидек, **«Ҳар қандай яхши асарни, ижодий ишда пайдо бўлаётган фойдали ташаббусни ўз вақтида қўллаб қувватлаши»** ва шу билан бирликда **айрим ижодкор ходимларнинг камчиликлари ёки хатоларини ўз вақтида пайқаб олиш, уларнинг принципиал позициялардан тойиб кетишлари мумкинлигининг олдини олиш, ёрдам ва мададга муҳтож бўлганларга ёрдам ва мадад бериб туриш»** вазифасини бажариши лозим бўлган ижодий ташкилотлар бадиий соҳада ишловчи зиёлиларни тарбиялашда кўп иш қилишлари мумкин.

Коммунистик партия таълим бериб айтадики, адабиёт ва санъат масалаларида юксак принципиаллик бўлиши, санъаткорларга нисбатан сезгирлик билан, эътибор билан муносабатда бўлиш, уларнинг ижодий ташаббусларини қўллаб-қўлтиқлаш керак. Шунга интилиш керакки, аввало ижодий ташкилотларнинг ўзида ижодкорликнинг энг зарур масалалари кенг муҳокама қилинадиган бўлсин, санъаткорнинг тўғри позицияда туришига, ўз асаридаги камчиликларни тушуниб олишига ва шу камчиликларни бартараф қилишига астойдил ёрдам бериш руҳи билан суғорилган ўртоқларча принципиал танқид ва ўз-ўзини танқид авж олдирилсин. Бу ишда асарнинг заиф ва кучли жиҳатларига объектив баҳо бериш ғоят муҳимдир. Ҳатто заиф, ғўр асарларда ҳам, айрим муваффақиятли, ижодий жиҳатлар бўлиши мумкин, бу жиҳатларни қўллаб-қўлтиқлаш муҳимдир. Аммо баъзан шундай ҳам бўладики, айрим камчиликларни танқид қилиш асарни унда бўлган яхши жиҳатларнинг ҳаммаси билан бирга қўшиб, ўчириб юборишга, шу авторнинг бутун ижодини ҳаттоки инкор қилиш даражасига бориб етишга олиб келади. Мана шундай пала-партиш қилинган танқиддан кейин ҳатто талантли санъаткорнинг ҳам беихтиёр ҳафсаласи пир бўлиб қолади. Агар танқид одилона ва ҳайри-хоҳлик билан қилинган танқид бўлса, энг қаттиқ танқид ҳам ҳамиша ишга ёрдам беради, санъаткорни ўз маҳоратини такомиллаштиришга руҳлантиради. Ҳар бир асарнинг ижобий ва салбий жиҳатларига ҳаққоний баҳо бериш шу асар авторининг ижодий ўсишига кўмаклашади.

«Улуғ дўстлик» операсидаги қарорда баъзи композиторларнинг айрим асарларига ва ижодига берилган хато баҳо ва характеристикалар шу қарорнинг ўзидаги мавжуд руҳга мос келмайдиган, асло ёпишмайдиган ва адабиёт ҳамда санъатга партия томонидан қилиниб келган раҳбарликнинг бутун практикасига зид бўлиб тушган бир нарса бўлди. Орадан кўп ўтмай, турмушнинг ўзи бу хато баҳоларни чипакка чиқарди. Чунончи, бир қанча атоқли совет композиторларининг ижодига пала-партиш берилган характеристика шу санъаткорларга бўлган муносабатда салбий таъсир қилмади. Маълумки, Марказий Комитет «Улуғ дўстлик» операси тўғрисидаги қарорда номлари айтиб ўтилган композиторларнинг музикаларини ижро этишни чеклаб қўйишга қаратилган уринишларнинг пайини қирқиб турди.

Буржуа пропагандаси шу композиторларнинг ижоди Совет Иттифоқида «тақиқлаб» қўйилди деб нуқул буҳтондан иборат бўлган ҳар хил уйдирмаларни тарқатиш билан шуғулланиб юрган бир вақтда ўша композиторларнинг асарлари бутун мамлакатда кенг равишда янграб турди, 1948 йилдан кейин орадан кўп ўтмай, мазкур композиторлар томонидан ёзилган энг яхши чинакам демократик асарлар музика жамоатчилигининг юксак баҳосига сазовор бўлди ва фазилатларига яраша Сталин мукофотлари билан тақдирланди. С. Прокофьев ва Д. Шостаковичнинг совет музикаси соҳасида қилган жуда катта хизматлари тан олиниши шу композиторларга В. И. Ленин номидаги мукофотларнинг лауреатлари деган юксак номлар берилганлигида ўз ифодасини топди.

Партия санъатга раҳбарлик қилишнинг асло бузилмас ленинча принципларини изчиллик билан ўтказиб, бир қанча композиторларнинг операларига ва ижодларига баҳо беришда йўл қўйилган хатоларни ўзининг янги қарори билан батамом тузатмоқда. Аммо бундан совет жамоатчилиги ўз вақтида ҳақли равишда танқид қилган ҳамма асарларни ҳозир ёппасига «оқлаш» керак деган маъно чиқмайди, албатта.

Марказий Комитет «Улуғ дўстлик», «Богдан Хмельницкий» ва «Чин юракдан» операларига баҳо беришда йўл қўйилган тасодифий, сира ёпишмайдиган ҳамма камчиликларни ҳозир тузатаётганлиги билан партиянинг идеология масалаларига доир қарорларида ифодаланган асосий қоидаларнинг асло бузилмаслигини яна бир марта уқтириб ўтмоқда.

III

Совет музика санъати ўтган ўн йил ичида катта ва шонли йўлни босиб ўтди. Совет музика санъати соҳасида ишлаётган барча ижодий кучларнинг активлиги йилдан-йилга ўсиб борди, совет музикасини яратувчиларнинг сафлари анча кенг бўлиб қолди; ўтмишдаги тор гуруҳбозликни тугатиб, ўз ишини мамлакат композиторлари ва музикашуносларининг кўп миллатли бутун катта отрядини принципиал негизда мустаҳкам жипслаштириш асосида қураётган Композиторлар союзининг фаолияти соғайтирилди, мустаҳкамланди.

Барча республикаларимизда кўп миллатли композитор ёшларнинг барқ уриб ўсаётганлиги, ёрқин талантга эга бўлган, ўзига хос бадиий хусусиятларга эга бўлган кўпгина музикантлар етишиб чиққанлиги ғоят диққатга сазовор ҳодиса бўлди. Партиянинг сиёсати, турмушимизнинг бутун уклади Россия Федерацияси, Украина ва Белоруссиядаги, Закавказье ва Ўрта Осиё республикаларидаги, Қозоғистон, Болтиқ бўйи республикалари ва Молдавиядаги ўнлаб ва юзлаб талантли музикантларнинг профессионал музика ижодкорлигига кенг йўл очиб берди.

Совет композиторларининг 1948 йилдан кейинги ижоди реалистик позицияларни кучайтириш, халқ турмуши билан алоқаларни мустаҳкамлаш, ғоявий етукликни ошириш белгиси остида ривожланди, Композиторларнинг замонавий идеялар ва сюжетларни ифодалаш учун жуда кенг имконият берадиган музикавий-саҳнавий, вокаль-хор ва программали симфоник жанрларда асарлар яратишга киришганликлари ғоят самарали бўлди.

Турмушимизнинг, халқ ўтмишининг тарихий, қаҳрамонона революцион жиҳатларининг бутун хилма-хил ҳодисаларини, темаларини, образларини акс эттириш соҳасида совет композиторлари олдида ҳар бир композиторнинг ўз ижодига хос бўлган хусусиятларини ҳеч бир чекланмаган ҳолда ҳар томонлама намоён қилиш учун битмас-туганмас имкониятлар очилди. Уларнинг олдида дадил ижодий ишлар қилиш, новаторлик билан бадиий йўлларни қидириш, шуларнинг ҳаммасини чинакам, чуқур демократик, халқчил мазмунда ифодалаб бериш учун кенг йўл очилди. Кўпгина янги опералар ва симфонияларнинг, ораториялар ва қўшиқларнинг, энг яхши чолғу асарларининг, хор, камер асарларининг характерли жиҳати ҳам мана шундадир. Идея жиҳатидан катта мазмунга эга бўлган, замонамиз руҳи билан суғорилган, ҳаётий образларни чинакам реалистик тарзда гавдалантирган асарлар совет музикасининг савиясини белгиламоқда.

1948 йилдан кейин совет композиторлари янги опералар яратиш соҳасида кўп ва самарали ишладилар. Рус композиторларининг опера асарлари: Ю. Шапориннинг «Декабристлар» операси, С. Прокофьевнинг «Уруш ва тинчлик» операси, Д. Кабалевскийнинг «Тарас оиласи», Т. Хренниковнинг «Она» ва В. Шебалиннинг «Ўжарни тийиш» опералари; украин опералари: К. Данкевичнинг «Богдан Хмельницкий», Ю. Мейтуснинг «Ёш гвардия» ва Г. Майбороданинг «Милана» опералари; белорус композиторларидан Е. Тикоцкийнинг «Полесьелик қиз» ва А. Богатировнинг «Надежда Дурова» опералари; М. Заринынинг «Янги соҳилга» деган латишча операси, Ф. Амировнинг «Севил» деган озарбайжонча операси, А. Бабаевнинг «Арцвабериди» деган арманча операси кенг кўпчиликка маълумдир. Профессионал музика фақат Улуғ Октябрдан кейингина вужудга келиб, ривожлана бошлаган республикаларда опера санъатининг муваффақиятли равишда тараққий этаётганлиги айниқса қувончли бир ҳолдир. Яқиндагина бизнинг кўп миллатли опера санъатимиз татар композитори Н. Жигановнинг «Жалил» деган талантли операси билан бойиди. К. Хўжамёровнинг «Нозигим», М. Тулебоевнинг «Бир жон ва Сора» опералари (Қозоғистон), С. Василенко билан М. Ашрафийнинг «Бўрон» операси (Ўзбекистон), Д. Гершфельднинг «Грозован» операси (Молдавия), Ш. Сайфиддиновнинг «Пўлат ва Гулрў» операси (Тожикистон), В. Власов, А. Молдибоев ва В. Ференинг «Иссиқ кўл бўйида» деган операси (Қирғизистон) театр саҳналарида қўйилди.

Кейинги йилларда ёзилган опера асарлари композиторларимизнинг янги опера репертуари яратишдек жуда қийин ишда анча муваффақиятларга эришганликларини шак-шубҳасиз кўрсатиб турипти. Уларнинг опера саҳнасида замондошимизнинг образини чуқур ҳаққоний равишда гавдалантиришга қаратилган ижодий ғайратлари тағин ҳам кўпроқ дадиллик ва изчиллик билан давом эттирилади деб умид қилмоқ керак. Янги ҳаётий мазмун опера формаларини бойитишни, интонацион-оҳангдор нутқни янгилашни талаб қилади. Бизнинг композиторларимиз ҳозирги замон операларининг қаҳрамонлари учун ўз соддалиги жиҳатидан дадил бўлган, шу қаҳрамонларга узвий равишда мос бўлиб тушадиган музика тилини қидиришда улуғ революция вужудга келтирган демократик ашула санъати туфайли ҳозирги кунлардаги музикага сингиб кетаётган янгиликларни ҳаммасига нисбатан айниқса сезгир бўлишлари лозим, бунга эса санъаткорлар абадий ривожланиб бораётган халқ музика ижодининг жуда бой хазинасидан фойдаланиш йўли билан эришадилар. Гўзал воқелигимизнинг қаҳрамонона романтикаси, ҳаққоний ва улуғвор инсоний хислари яққол ифодаланадиган мазмундор ва оҳангдор янги операларнинг равшан ва тушунарли музика формаларининг туғилиши учун мана шу хазинанинг ўзи манбаъ бўлади.

Ўтмишда мазмуни эртак-афсонавий сюжетлар билан, дабдабали ўйин-кулги билан деярлик чекланиб қолган балетни реалистик равишда янгиламоқ учун совет композиторлари бир талай иш қилдилар. Энг яхши янги балетларда замонамизнинг образлари, социал ўткир тематика, улуғвор тарихий қиссалар, классик адабиётнинг ўлмас сюжетлари ўзининг яққол ифодасини топмоқда. Қ. Қораевнинг «Момақалдироқ йўлидан», Р. Глиэрнинг «Мис чавондоз», А. Хачатуряннинг «Спартак», В. Соловьев-Седойнинг «Тарас Бульба», А. Мачаварнанининг «Отелло», Ю. Юзелюнаснинг «Денгиз бўйида» балетлари ва бошқа балетлар шулар жумласидандир.

Бизнинг кўп миллатли музикамиз Н. Мясковскийнинг Йигирма еттинчи симфонияси, С. Прокофьевнинг Еттинчи симфонияси ва «Тинчлик посбони» деган араторияси, Д. Шостаковичнинг «1905 йил» деган Ўн биринчи симфонияси ва «Ўрмонлар тўғрисида қўшиқ» деган асари, Г. Свиридовнинг «Сергей Есенин хотираси» деган поэмаси, Р. Шчедриннинг фортепьяно учун ёзган концерти, О. Тактакишвилининг Иккинчи симфонияси, А. Арутюняннинг «Ватан ҳақидаги кантатаси», Л. Ходжа-Эйнатовнинг Симфонияси, Г. Галининнинг «Эпик поэма»си, С. Разоденовнинг «Зоя Космодемьянская хотираси», В. Мухатовнинг «Менинг ватаним» симфоник поэмалари, Б. Лятошинскийнинг Учинчи симфонияси, Янис Ивановнинг Олтинчи симфонияси, Литва композитори Б. Дварионаснинг скрипка учун ёзган Концерти сингари каттагина симфоник инструментал асарлар, кантаталар ва ораториялар билан бойиди. В. Захаровнинг, И. Дунаевскийнинг, В. Соловьев-Седойнинг, А. Новиковнинг, С. Туликовнинг, В Мураделининг тинчлик ва меҳнат тўғрисидаги янги қўшиқлари ва бошқа кўпгина асарлари янгради. Мана шуларнинг ҳаммаси 1948 йилдан кейин ўтган бир ўн йилнинг ичидагина — катта ва кичик ҳамма композиторларимизнинг тўла қонли ва актив ижодий иш билан тўлган ўн йиллик ҳаёти давомидагина яратилган асарлардир. КПСС XX съездидан кейин совет музикасини ривожлантиришда айниқса катта муваффақиятлар қўлга киритилди. Пролетар революцияси идеяси билан суғорилган, кенг кўпчиликка манзур бўлган янги асарлар пайдо бўлганлигини хурсандлик билан қайд қилиб ўтиш керак.

Совет музикаси ўзининг энг яхши муваффақиятларида ҳозирги вақтда жанговар, муайян мақсадга интилаётган санъат тариқасида, халққа яқин бўлган, турмуш билан алоқалари мустаҳкамланиб бораётганлиги учун ҳам, кучли бўлган реалистик санъат тариқасида ўзини кўрсатмоқда. Совет музикасининг бу хислатлари замонавий темалар ва образларни кенг қамраётганлигидагина намоён бўлиб қолмасдан, шу билан бирга музика тилини демократлаштираётганлигида, ўзига хос хусусиятларга эга бўлган ва ижодий йўллари турлича бўлган ҳар хил композиторларнинг содда ва равшан оҳангдор образлар яратиш учун, қўшиқларга хос ёқимли негизни музикада кучайтириш, абадий барҳаёт халқ санъатининг бойликларидан тағин ҳам чуқурроқ фойдаланиш учун интилаётганликларида ҳам намоён бўлмоқда.

Ёркин, оригинал миллий хусусиятлар билан пролетар интернационализмнинг сўнмас идеяларининг бузилмас бирлиги бутун маданиятимиз сингари совет музикасининг ҳам характерли хусусиятидир. Кўп миллатли совет санъати халқлар дўстлиги идеологияси асосида, қардош миллий маданиятларнинг бир-бирига ижодий таъсир ўтказиши ва бир-бирини ижодий бойитиши асосида ривожланмоқда. Коммунистик партия, республикаларнинг партия ташкилотлари ижодкор ходимларни миллий маҳдудликка ва бекикликка нисбатан, феодал ўтмишни идеаллаштиришнинг ҳар қандай кўринишларига нисбатан, кўп миллатли совет санъатининг социалистик принципларига зид бўлиб тушадиган нарсаларнинг ҳаммасига нисбатан муросасиз муносабатда бўлиш руҳида тарбияламоқдалар.

Совет музикасининг прогрессив жиҳатлари, унинг жуда катта муваффақиятлари партиянинг идеология масалаларига доир қарорларидаги идеяларнинг ҳаётий кучини кўрсатувчи яққол далилдир.

Шуни ҳам эсда тутиш керакки, мазкур қарорлар музикада бизга ёт бўлган, соғлом бўлмаган ҳодисалар хавфига қарши қаратилган эди, бу хавф ҳозирги кунда ҳам йўқолгани йўқ. Баъзан айрим композиторларимиз ижодида катта темаларни тўла қонли реалистик гавдалантиришга, мардонавор ва қаҳрамонона образларни гавдалантиришга, халқнинг ҳозирги ҳаётини ҳаққоний тасвирлашга халақит бераётган нотўғри майиллар ҳали ҳам намоён бўлмоқда. Композитор ёшларнинг баъзи бир қисми сохта оригиналликка интилаётганликларини, соғлом реалистик заминга эга бўлмаган формалистик экспериментлар қилишга қизиқаётганликларини, тушкун модернистик санъатга танқидий қарамаётганликларини қораламаслик мумкин эмас. Бундай нарсаларга қизиқиб кетган композиторлар, одатда турмушдан ажралиб қоладилар, халқ музика ижодини тузук билмайдилар, кенг омманинг талаблари ва дидларига кибрланиб қарайдилар, одамнинг қалбига бориб етадиган жўшқин, равшан музика ёзишдан ўринсиз равишда қўрқиб қоладилар.

Шуни айтиб ўтиш керакки, соғлом бўлмаган мана шундай кайфиятларнинг жонланишига музикантларнинг бир қисми орасида ревизионистик қарашларнинг тарқалганлиги ёрдам берди. Яқин ўтмишдагина «Советская музыка» журнали саҳифаларида шундай мақолалар босилдики, бу мақолаларнинг авторлари шахсга сиғиниш оқибатларига ва догматизмга қарши кураш байроғи остида партиянинг адабиёт ва санъат масалаларига доир қарорларидаги асосий қоидаларни шубҳа остига олишга, совет музикасининг тараққиётида кейинги даврда эришилган муваффақиятларни камситишга уриндилар. Адашган ёки бутунлай инсофсиз айрим танқидчилар марксча-ленинча эстетиканинг ижодний халқчиллиги, новаторликнинг табиати тўғрисидаги принципларини «қайта кўриб чиқишга» киришдилар, XX аср музикасидаги модернистик оқимларга берилган баҳони «тузатиш» зарур деган талабларни қўйдилар. Улар янги, чуқур прогрессив ғоявий, бадиий хислатларга эга бўлган бизнинг социалистик санъатимиз билан эски, буржуа оламининг санъати ўртасидаги туб-ли тафовутларни хаспушлашга уриндилар. Музика жамоатчилиги бу ревизионистик уринишларга қатъий зарба берди.

Совет композиторлари Улуғ Октябрнинг қирқ йиллигига янги катта муваффақиятлар билан келдилар. Ватанимизнинг бу юбилей йилида совет музикаси айниқса актив ва сермазмун ҳаёт кечирди. Композиторларнинг Бутуниттифоқ иккинчи съезди муваффақиятли ўтди. Россия Федерациясининг Композиторлар союзи, Бутунроссия Хор жамияти тузилганлиги, янги музика нашриётлари ва журналлари ташкил этилганлиги партиянинг мамлакат музика маданиятини тағин ҳам кўпроқ яшнатиш тўғрисида қилаётган ғамхўрлигини кўрсатувчи янги ажойиб далил бўлди.

Октябрь революциясининг қирқ йиллигига бағишланиб ўтказилган Бутуниттифоқ ва республика фестивалларида, Арманистон, Белоруссия, Украина, Литва Композиторлар союзларининг пленумларида кўпгина янги ва яхши музика асарлари янгради. Болтиқ бўйи республикаларининг Ригада ўтказилган совет музикаси фестивали, Волга бўйи ва Сибирьдаги автоном республикалар композиторлари ва музикашуносларининг конференцияси, яқиндагина тугаган «Закавказье музика баҳори» кўп миллатли совет музикасининг чинакам байрами бўлди, мамлакатимиздаги қардош республикаларнинг музика маданияти бир-бирини мутгасил бойитаётганлигини кўрсатувчи ёркин далил бўлди.

Совет халқ зиёлилари шарафига 1958 йил 8 февралда Кремлда ўтказилган қабул маросимида партия ва давлат раҳбарларининг композиторлар фаолиятига берган юксак баҳосини композиторлар чин кўнгилдан қувониб кутиб олдилар. Композитор Дмитрий Шостакович шу қабул маросимида сўзлаган нутқида барча совет музикантларининг ҳис-туйғуларини ифодалаб, Коммунистик партия ва Совет ҳукумати композиторларнинг талантини, маҳоратини ва санъатини яшнатиш учун яратиб берган ажойиб шарт-шароит музика санъати тарихида шу дамгача бўлган эмас, деди.

Унинг нутқида, шунингдек бошқа атоқли совет санъаткорларининг нутқларида ҳам жонажон партияга совет санъаткор зиёлиларининг кучига муҳаббат ва ишонч билан қараганлиги учун, партия зиёлиларни ўзига содиқ ёрдамчи деб ҳисоблаётганлиги учун чуқур ташаккур изҳор қилинди.

Совет музикаси эстетларча ҳаддан ошишга ва формализмга қарши, шунингдек натуралистик примитивизмга қарши изчиллик билан олиб борилаётган курашда ривожланиб, бутун дунёда жуда катта обрў қозонди. Совет композиторларининг энг яхши асарлари Ватанимиздан анча узоқ бўлган бошқа мамлакатларда янграб, бутун инсониятга эркин социалистик меҳнат, қардошлик ва халқлар ўртасида дўстлик идеяларини еймоқда. Жуда бой музика традициялари, халқ ижодининг битмас-туганмас булоқлари мамлакати бўлган, Глинка ва Чайковскийнинг, Мусоргский ва Римский-Корсаковнинг ватани бўлган бизнинг мамлакатимиз СССРни илғор реалистик музика маданиятининг таянчи деб билаётган ҳозирги замондаги барча прогрессив музикантларнинг чуқур иззат-ҳурматига сазовор бўлиб турипти. Бирор музикантга ёки музика коллективига совет жамоатчилигининг берган баҳоси бутун дунёда ғоят муътабар ва ҳаққоний баҳо деб эътироф қилинаётганлиги тасодифий эмас. Буни, жумладан, яқинда Москвада ўтказилган П. И. Чайковский номидаги халқаро конкурс тўғрисида ҳамма мамлакатларда жуда кўп фикрлар баён қилинганлиги очиқ кўрсатиб турипти. Бу конкурс халқаро музика ҳаётида жуда катта воқеа бўлди, реалистик музиканинг ёркин байрами бўлди.

Реалистик музика санъатини янада ривожлантиришга қаратилган интилишларнинг бирлиги асосида совет композиторларининг ва музикантларининг чет мамлакатлардаги ижодий ташкилотлар, илғор музика арбоблари билан алоқалари тобора мустаҳкамланмоқда ва кенгаймоқда.

* * *

Халқнинг турмуши, мамлакатимизнинг барқ уриб, муттасил тез ўсиб бораётганлиги, коммунистик қурилишнинг кенг қулоч ёйганлиги — ижодиётнинг абадий тирик, битмас-туганмас манбаидир. КПСС XX съездининг тарихий қарорлари, совет композиторларининг Бутуниттифоқ Иккинчи съездига Марказий Комитетнинг юборган табриги, партиянинг «Адабиёт ва санъатнинг халқ ҳаёти билан алоқасини мустаҳкамлайлик» деган ҳужжати совет музикантларининг партия ва бутун халқ юксак даражада қадрлаётган ишлари учун ажойиб программа бўлди.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев Кремлда совет зиёлилари шарафига ўтказилган қабул маросимида сўзлаб бундай деди: **«Ёзувчиларимизга, театр, кино, музика, тасвирий санъат арбобларига нималарни тилагим келади? — ўзларининг қидиришларида кўпроқ дадил бўлсинлар, турмушга, одамларга кўпроқ эътибор берсинлар! Замонамизга қунт билан мурожаат қилингиз».**

Халқни, унинг улуғ ишларини куйлайдиган, оптимизм билан тўлган, ҳаётни қарор топтирувчи зўр кучга эга бўлган чуқур инсоний музика яратишдан ҳам кўра олийжаноброқ ва юксакроқ мақсад бўлиши мумкинми, ахир!

КПСС Марказий Комитетининг 1958 йил 28 майдаги қарорида партия совет музикаси арбобларини совет музика санъатининг бадиий-ғоявий савиясини тағин ҳам юқори кўтаришга, коммунистик ғоявийлик ва санъатнинг халқ турмуши билан алоқасини мустаҳкамлаш асосида ўз сафларини тағин ҳам мустаҳкам қилиб жипслаштиришга чақирмоқда. Совет музикантлари шу мақсадларни рўёбга чиқариш учун олиб бораётган ишларида ҳамиша партия ташкилотларидан амалий ёрдам олиб тура оладилар, партия ташкилотлари санъаткорларнинг ижодий масалаларига, меҳнатига ҳамиша сезгирлик билан қарайдилар.

Коммунистик партия теварагида маҳкам жипслашган совет композиторлари партиянинг кун сайин қилаётган ғамхўрлигини ва бериб турган эътиборини севган ҳолда, партиянинг улуғ идеяларини ўз ақиллари ва қалблари билан қизғин қабул қилиб, ўзларининг бутун кучларини, бутун жўшқин меҳнатларини жонажон санъатни халқчиллик ва социалистик реализм йўлида ривожлантириш вазифаларини муваффақиятли равишда ҳал қилишга сарфлайдилар, бунга шак-шубҳа бўлиши мумкин эмас.

(«ПРАВДА», 8 июнь).

Мажбурият ҳисобига пилла топширилмоқда

Кеча Сирдарё районидан хуш хабар келди. Район пиллачилари баҳорги пилла қурти боқишни уюшқоқлик билан ўтказиб, меҳнатда катта ютуқларни қўлга киритдилар. Пландаги 24 минг ўрнига ҳозирга қадар давлатга 24 минг 200 килограмм пилла топширилди. Пилладан мўл ҳосил етиштиришда Охунбобоев номли, «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги», «Ленинобод» колхозлари айниқса катта ютуққа эришдилар. Район пиллачилари давлатга 25 минг тонна пилла топшириш мажбуриятини олган эдилар. Бу мажбуриятни бажариш учун кураш қизитиб юборилган. Пилла топшириш қизғин давом этмоқда.

Редактор ўринбосари
М. ҚОРИЕВ.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 140. Пропаганда бўлими — 34808. 136. Совет қурилиши бўлими — 136. Маданият бўлими — 132. Адабиёт ва санъат бўлими — 29040. 135. Қишлоқ хўжалик бўлими — 29040, 135. Саноат ва транспорт бўлими — 34048, 132. Хатлар бўлими — 34048, 156. Маҳаллий ахборот бўлими — 132. Секретариат — 29040. Эълонлар бўлими — 38142.

Р 05796. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. № Б. 499.